

ŠVIETIMAS

MOKSLO METŲ PRADŽIA SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE – „Aušros“ inf.	3
VĪDUGIRIŲ MOKYKLOJE – Gražina Kibyšienė	4
PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – „Aušros“ inf.	4
PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE – Petras Vitkauskas ...	5
PUNSKO KOVO 11-OSIOS LICĖJUJE – Petras Vitkauskas	5

MŪSŲ INTERVIU

PUOSELĖTI SAVO TAPATYBĘ NĖRA PASENĖS REIKALAS – Irena Gasperavičiūtė	6
„VIS DAR NEGALIU PATIKĖTI, KAD ESU VIENA GERIAUSIŲ JAUNŲ MENININKIŲ LIETUVOJE!“ – Jurgita Stankauskaitė	12

KULTŪROS BARUOSE

LIETUVOS IR PUNSKO MOKSLEIVIŲ LIAUDIES DAILĖS KONKURSAS „SIDABRO VAINIKĖLIS“ – Aldona Vaicekauskienė	9
„LIKIMO PAŽYMĖTI“ – Jurgita Stankauskaitė	14
„MUZIEJŲ KELIAS“ PUNSKO - KONFERENCIJA „VASARIO 16-OSIOS KŪRĖJAI IR PUOSELĖTOJAI PUNSKO IR SEINŲ KRAŠTE“ – „Aušros“ inf.	19

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

DIDYSIS MOKYTOJAS, SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOS AUKLĖTINIS PETRAS KRIAUCIŪNAS – Janina Macukonienė	16
SUVALKŲ IR SEINŲ KRAŠTO ATSTOVAI LIETUVIŲ KONFERENCIJOJE VILNIUJE 1917 METAIS – Benjaminas Kaluškevičius	20

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Seinų lietuvių „Žiburio“ pirmokai (Irenos Vaicekauskienės nuotr.)
Šv. Baltramiejaus atleidų Žagariuose procesija (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-09-11.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Vėl šurmuly s mokyklose. Nors vaikai ir deklaruoja, kad geriau būtų, jei mokslo metai truktų du mėnesius, o atostogos dešimt, pakalbėjus su jais paaiškėja, jog dauguma jau pasiūlgo mokyklos, nes sėdėti namie galų gale nusibosta. Šie mokslo metai kitokie – reformuoti. Jau nebėra taip sunkiai 1999 m. kurtų gimnazijų. Vėl sugrįžtama prie aštuonmečių mokyklų. Ar tai naudinga? Žiūrint iš mūsų lietuviškų mokyklų perspektyvos – kaip kuriai. Seinų „Žiburiui“ ir Punksko Dariaus ir Girėno pagrindinei mokyklai tikriausiai nelabai naudinga, nes po dvejų metų jose sumažės klasių skaičius. Vidugirių pagrindinei mokyklai ir Punksko Kovo 11-osios lietuvių licejui tai į naudą: ir vienoje, ir kitoje mokykloje bus daugiau klasių, taigi daugiau mokinių, daugiau pamokų, mokytojams daugiau darbo valandų.

Tačiau kiekviena reforma atneša naujų rūpesčių – keičiasi programos, vadovėliai. Visa, kas buvo nusistovėję, pažįstama – griauinama, pradedama iš naujo, keičiasi mokymo turinys ir pan. Galima manyti, kad tai ir gerai – kiekvienas išėjimas iš rutinos, nusistovėjusios tvarkos paskatina kūrybiškumą. Tačiau lietuvių kalbos ir pradinųjų klasių mokytojams tai tikrai nemažas iššūkis, mat patys turim susikurti pirmiausia naujas bendrąsias programas, pasirinkti mokymo turinį, vėliau parengti mokymo programas, ieškoti vadovėlių, kuriuose rasime būtent tą mokymo turinį. Ir galų gale rengti naujus vadovėlius. O mūsų, mokytojų, sumažėjo proporcingai su mokyklų mažėjimu.

Punksko Kovo 11-osios licejuje – naujas direktorius Alvydas Nevulis. Šiame „Aušros“ numeryje pateikiame interviu su juo. Linkime jam kūrybingų metų ir puikaus bendravimo su mokiniais ir mokytojais.

Mokslo metų pradžia Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

„AUŠROS“ INF.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla rugsėjo 4 d. pradėjo 13-uosius mokslo metus. Tačiau 2018 m. „Žiburys“ kartu su Lietuva švęs savo 100-ąjį gimtadienį. Tad šie mokslo metai žiburiečiams šventiniai.

Mokslo metų pradžios iškilmėse dalyvavo LR konsulato Seinuose vadovas Vaclav Stankevič, mokyklos ir mūsų krašto bičiulis Jonas Juravičius, kuris įteikė mokyklai didžiulę drobėje išspausdintą Antano Baranausko paminklo nuotrauką, o keturių „Žiburių“ lankančių vaikų mamai Danguolei Marcinkevičienei – puokštę rožių. Jonas Juravičius juokavo, kad Seinus pažįsta iš leidinio „Šaltinis“, nuo 1906 m. leisto Seinų spaustuviėje. Mat turi surinkęs visus jo numerius. „Ten rašoma apie Seinų kunigų seminariją,

apie kunigus Narjauską, Dvaranauską. Nors viso to Seinuose jau nėra, tačiau čia ir toliau verda lietuviškas gyvenimas, yra kunigas Petras, esate jūs“, – juokavo svečias.

Irena Gasperavičiūtė perskaitė LR švietimo ir mokslo ministrės Jurgitos Petrauskienės ir ŠMM kanclerio Tomo Daukanto sveikinimus.

Pradėdamas mokslo metus, direktorius Algirdas Vaicekauskas sveikino sugrįžusius po vasaros atostogų, linkėjo sėkmės, svečių paprašė įteikti pirmokams Lietuvos ŠMM padovanotus pirmoko pasus bei pats su auklėtoja Irena Vaicekauskiene įteikė mokyklos nupirktas dovanėles – būtinas vaikui mokymo priemones. Šiomet pirmokų yra 15. Iš viso mokykloje mokysis 107 vaikai. Sėkmės!

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Vidugirių mokykloje

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Šiomet moksleiviai galėjo kiek ilgiau atostogauti, kadangi 2017/2018 mokslo metai prasidėjo rugsėjo 4-ąją. Ši lietingą, jau rudenišką pirmadienį mokinukai, dauguma lydimi tėvelių, atskubėjo į mokyklą. Jus čia pasitiko mokyklos direktorė Onutė Samulevičienė ir mokytojai. Susirinkusius pirmą mokslo dieną pasveikinti atvyko ir Punsko valsčiaus sekretorius Jonas Vaičiulis bei Tėvų komiteto pirmininkė Dalia Pečiulienė. Apie saugumą keliaujant į mokyklą ir namo priminė policininkas. Dėl vykdomos švietimo reformos Vidugirių mokykla nuo šių mokslo metų tapusi

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

aštuonmete. Reikėjo įdarbinti naujus mokytojus. Tad chemijos mokys mokyt. Danutė Valukonytė, o fizikos – mokyt. Tomas Berneckas.

Šiais mokslo metais Vidugirių mokyklą lankys 42 mokiniai. Gausiausia yra parengiamoji klasė – 13 vaikučių. Klasės, kaip ir ankstesniais metais, jungtos. 0–I klasių auklėtoja yra mokytoja Irena Kalinauskienė, II–III kl. – mokyt. Onutė Grėbliūnienė,

IV–V kl. – mokyt. Gražina Kibyšienė, VI–VII kl. – mokyt. Onutė Samulevičienė. Daugumai mokinių mokykla ir mokytojai gerai pažįstami. Tačiau šeši vaikučiai mokyklos slenkstį peržengė pirmą kartą. Tai keturmetės Aleksandra ir Amelija, penkiamečiai Olivija ir Pijus bei šešiamečiai Matas ir Kamilis.

Nuoširdžiai sveikiname!

Punsko savivaldybės vaikų darželyje

„AUŠROS“ INF.

Mokslo metus pradėjo 103 darželinukai. Toliau dirba 5 vaikų grupės: 4 grupės lietuvių mokomąja kalba (dvi 3–4 metų ir dvi 5–6 metų) ir viena lenkų mokomąja kalba (3–6 metų). Darželyje veikia dramos ir dailės būreliai. Vaikai lanko papildomas anglų kalbos pamokėles. Be valandų, kurias nustato mokymo pagrindai, papildomai 7 val. per savaitę bus

Iš Punsko darželio archyvo

dirbama su vaikais mažose grupelėse. Darželyje vyksta logopediniai užsiėmimai, su vaikais, reikalaujančiais

psichologinės-pedagoginės pagalbos, dirba psichologė.

Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje

PETRAS VITKAUSKAS

Rugsėjo 4 d. Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos sporto salėje įvyko iškilminga naujųjų mokslo metų pradžios šventė. Dalyvavo direktorius Jonas Vydra, direktoriaus pavaduotoja Jolanta Jonušonytė, Punsko savivaldybės viršaitis Vytautas Liškauskas, Punsko policijos nuovados komendantas Jurgis Stan-
kauskas, mokytojai, mokiniai ir jų tėvai ar seneliai.

Iškilmės pradėtos mokyklos vėliavos įnešimu ir valstybinių himnų išklausymu. Susirinkusiuosius pasveikino ir svečius pristatė mokyklos direktorius Jonas Vydra. Jis kalbėjo apie naujoves, švietimo reformą ir pristatė klasių auklėtojus. Pasveikino naujus mokytojus Dovydą Nometką ir Ireną Marcinkevičienę. Kvalifikaciją yra pakėlęs mokytojas Arūnas Bliūdžius. Mokslo metus pradėjo 268 mokiniai, iš jų lietuviškose klasėse – 198 mokiniai.

Punsko viršaitis pasveikino su naujaisiais mokslo metais ir prašė mokytojų, kad naujos reformos programų sukuryje nepamirštume, kas esame ir ką būtina perduoti mūsų vaikams. Punsko policijos nuovados komendantas atkreipė dėmesį į vaikų saugumą tiek mokykloje ir jos aplinkoje, tiek kelyje į mokyklą ir namo. Reikia ne tik paisyti saugaus eismo taisyklių, bet ir žinoti, kokie pavojai tyko naudojantis internetu, telefonu. Komendantas skatino aktyviau ir draugiškiau bendradarbiauti su policija, siekiant apsaugoti mokinius.

Tomo Bernecko nuotr.

Punsko Kovo 11-osios licėjuje

PETRAS VITKAUSKAS

Mokslo metų pradžios iškil-
mės Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjuje pradėtos mokyklos vėliavos įnešimu ir himnu. Susirinkusius mokytojus, mokinius ir jų tėvus su naujaisiais mokslo metais pasveikino naujas mokyklos direktorius Alvydas Nevulis. Jis padėkojo buvusiai direktorei Irenai Marcinkevičienei, ėjusiai šias pareigas 10 metų. Įteikė jai nuo visų mokytojų, darbuotojų, tėvų ir mokinių dovaną ir gėlių. Padėkos žodžius tarė taip pat Seinų apskrities viršininkas Piotras Alško (Piotr Alszko), įteikdamas padėkos raštą, bei jo pavaduotojas Romas Vitkauskas, padovanodamas puokštę gėlių.

Paskui Seinų apskrities viršininkas P. Alško pasveikino naują direktorių A. Nevulį, įteikė jam sveikinimo raštą ir linkėjo vaisingo ir turiningo bendradarbiavimo su Seinų apskritimi. Mokytojų ir darbuotojų kolektyvo vardu naują direktorių pasveikino mokytoja Danguolė Grigutienė. Direktorius įteikė klasių auklėtojams dienynus ir linkėjo sėkmės vykdant naujųjų mokslo metų užduotis. Vėliau žodį tarė savivaldos pirmininkė Daiva Grigutytė. Mokiniai dar atliko keletą dainų, akompanuojant Jonui Paviloniui.

Petro Vitkausko nuotr.

Puoseletti savo tapatybę nėra pasenęs reikalas

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Nuo š. m. rugsėjo 1 d. Punsko Kovo 11-osios licėjuje didelis pasikeitimas – keičiasi direktorius. Direktore dirbusi Irena Marcinkevičienė nedalyvavo vasarą skelbtame konkurse direktoriaus vietai užimti, taigi grįžta dirbti matematikos mokytoja, o direktoriumi konkurso metu išrinktas šios mokyklos biologijos mokytojas Alvydas Nevulis. Su juo kalbuosi apie jį patį, artimiausius planus, susijusius su vienintele Lenkijoje lietuviška vidurine mokykla, bei prioritetus.

„Aušra“: Papasakok apie save. Kur mokeisi? Kokie susidomėjimai? Kokia darbo patirtis?

Alvydas Nevulis: Esu Punsko Kovo 11-osios licėjaus 1991 m. laidos absolventas. Studijavau Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Biologijos fakultete. Studijas baigiau 1997 m. ir įgijau aplinkosaugos organizavimo magistro laipsnį. Punsko licėjuje dirbu nuo 1999 m. biologijos mokytoju. Balstogės universitete baigiau taip pat fizikos ir informatikos podiplomines studijas, todėl licėjuje dėstau dar ir šiuos du dalykus.

„Aušra“: Daug metų dirbi Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjuje. Kokias įvardintum šios vidurinės mokyklos stipriausias puses?

A. N.: Punsko licėjus – ypatinga vidurinė mokykla. Tai vienintelis licėjus, kuriame galima mokytis lietuviškai. Tai mokykla su giliomis tradicijomis, jungianti visą mūsų

krašto bendruomenę. Jei nebūtų licėjaus, Punksas ir jo apylinkės atrodytų, ko gero, visiškai kitaip. Neturėtume lietuvių mokytojų, gydytojų, valsčiaus darbuotojų ir kt. Ko gero, lietuviai šiame krašte sudarytų mažumą, o ne daugumą. Man šis licėjus visada buvo, yra ir bus prestižinis. Ne be reikalo jame lankosi Lietuvos ir Lenkijos prezidentai, Lietuvos premjerai ir kiti svarbūs politikai ar kultūros žmonės.

Į licėjų priimami visi norintys mokytis lietuviškų gimnazijų absolventai, nevykdome atrankos pagal egzaminų rezultatus, todėl savo greitoje turime ir gerų, ir silpnų mokinių. O mūsų brandos egzaminų rezultatai yra labai geri. Vertinant 2016 m. brandos egzaminų rezultatus, Punsko licėjus tapo bronzine vidurine mokykla. Visos Lenkijos mastu jis užėmė 326, o Palenkės vaivadijoje 13 vietą. Nedaug trūko, kad aplenktų Suvalkų 3-iajį licėjų, kuriam atiteko 12 vieta. Bet nepamirškime, kad pastarasis licėjus gali sau leisti pasirinkti geriausius mokinius.

Punsko licėjus – nedidelė mokykla, klasėse mokosi nedaug mokinių, todėl lengviau individualizuoti darbą, skirti laiko kiekvienam mokiniui. Per daugelį metų neturėjome rimtų auklėjamųjų problemų. Mokiniams užtikriname patogias, saugias mokymosi sąlygas. Nuo 2010 m. dirbame naujame, puikiai įrengtame pastate.

Licėjaus stiprioji pusė – tai galimybė dalyvauti įvairiuose popietiniuose užsiėmimuose. Čia veikia šokių grupė „Šalčia“, choras

„Pašešupiai“, berniukų ir merginų krepšinio komandos. Merginų komanda 2016 m. laimėjo aukso medalį Palenkės vaivadijos vidurinių mokyklų krepšinio I lygoje. Berniukų komanda ne kartą yra laimėjusi bronzos medalius. Licėjuje vykdomi taip pat įvairūs projektai, aktyviai veikia mokinių savivalda, organizuojami įdomūs renginiai, išvykos.

„Aušra“: Šiuolaikinis žmogus dažniausiai pragmatikas, praktiškas realistas, daugiausia žiūri, kas jam pačiam naudinga. Renkantis mokyklą mūsų lietuvių bendruomenėje pabrėžiamas vertybinis aspektas, t. y. savo tapatybės puoselėjimo poreikis. Ar šiais laikais tai yra pagrįsta?

A. N.: Tapatybės puoselėjimas, tai vienas iš pagrindinių Punsko licėjaus tikslų. Licėjaus įkūrėjams nerūpėjo įkurti eilinę vidurinę mokyklą, kurią baigiant įgyjamas tik brandos atestatas. Licėjus turėjo stiprinti mūsų krašto jaunimo tautinę savimonę, puoselėti lietuvių kultūrą ir tradicijas. O tai ypač pagrįsta šiais laikais, kai nėra sienų, kai yra laisvas žmonių judėjimas, emigracija, tautų maišymasis. Taigi manau, kad visi suprantame, kaip svarbu aiškinti jaunimui, jog nereikia gėdytis savo kilmės, tautybės, kalbos, kad esame maža, bet didinga tauta.

„Aušra“: O kokia lietuviškos mokyklos pasirinkimo praktinė nauda?

Susitikime su LR premjeru Š. Skverneliu

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

A. N.: Visų pirma mūsų jaunimas gali mokytis licėjuje savo gimtąja lietuvių kalba. Tai gi absolventai yra dvigubai pranašesni už tuos, kurie baigia lenkiškas vidurines mokyklas – gali lengvai studijuoti Lietuvos ir Lenkijos aukštosiose mokyklose.

Svarbu paminėti ir tai, jog stojant į Lietuvos universitetus Punsko licėjaus absolventai gauna papildomus balus ir jiems lengviau patekti į konkurencingas studijų kryptis, pvz.: medicinos, farmacijos studijas. Kaip rodo mūsų absolventų mokymosi rezultatai, net ir tokiose sunkiose studijų kryptyse jie patenka į geriausiųjų būrį. Lietuvos Respublika teikia mūsų krašto jaunimui taip pat finansinę paramą.

Dabartinėje darbo rinkoje, ypač mūsų krašte, lietuvių kalbos mokėjimas suteikia pranašumą ieškant darbo. Darbo skelbimuose vis dažniau atsiranda reikalavimas gerai mokėti lietuvių kalbą.

Nuo 2016/2017 mokslo metų Punsko savivaldybė teikia licėjaus pirmokams stipendiją, kurios dydis 100 zł per mėnesį. Ši stipendija leido pirmokams suorganizuoti savaitės trukmės išvyką į Londoną.

Tokią stipendiją žadama teikti ir kitais metais.

Verta taip pat paminėti, kad važinėjant į mokyklą į Suvalkus reikia susimokėti už bilietą, anksti keltis, norint suspėti į rytinį autobusą, o po pietų skubėti autobusu namo. Mūsų mokiniai turi mokyklą arti namų, o jei reikia – naudojasi mokykliniu transportu arba gali gyventi licėjaus bendrabutyje. Sutaupyta laiką galima skirti popietiniams dalykiniams būreliams ir kitiems užsiėmimams.

„Aušra“: Kas lėmė, kad apsisprendei dalyvauti direktoriaus konkurse? Tikriausiai turi savo darbo viziją? Kokius darbus, veiklas, iniciatyvas, pradėtas ankstesnės direktorės, planuoji tęsti? O ką planuoji arba norėtum keisti?

A. N.: Šioje mokykloje praleidau jau 22 metus. Ketverius metus buvau mokinys, 18 metų mokytojas. Buvo belikęs tik vienas postas, kuriame dar nedirbau. Manau, kad gerai pažįstu kiekvieną mokyklos kampelį, jos stipriąsias ir silpnąsias puses. Rūpi man šios mokyklos

ateitis ir jos likimas. Kai buvusi direktorė nusprendė, kad atėjo jai laikas pailsėti, kad vadovaujant mokyklai reikia naujų minčių ir idėjų, nusprendžiau perimti licėjaus direktoriaus pareigas.

Mokyklą perimu geros būklės. Daugumą pradėtų darbų reikia tęsti, nes jie yra naudingi mokiniams, mokyklai ir visai visuomenei. Nuolat reikia kelti mokymo lygį, užtikrinti mokiniams geras mokymosi sąlygas, dalykų pasirinkimą išplėstiniu lygmeniu. Pereitais metais direktorės pastangomis Lietuvos švietimo ministerija pradėjo finansuoti popietinius fizikos ir chemijos būrelius. Labai norėčiau, kad pavyktų suorganizuoti popietinius informatikos užsiėmimus, nes kiekvienais metais turime mokinių, kurie laiko išplėstiniu lygmeniu informatikos egzaminą, o toks dalykas licėjuje nėra dėstomas.

Norėčiau kurti tokias sąlygas, kad mokiniai jaustųsi lygiaverčiai mokymosi proceso partneriai, kad žinotų, jog rezultatai daugiausia priklauso nuo jų pačių pastangų ir darbo. Norėčiau, kad pagaliau baigtų sklisti gandai apie neteisingą vertinimą pagal pavardes, kilmę ar „akių spalvą“. Dažnai tai yra susiję su vertinimo kriterijų nežinojimu. Jie visada pristatomi mokiniams mokslo metų pradžioje, tačiau normalu, kad laikui bėgant dažnai užmirštami. Reikia padaryti taip, kad jie būtų visiems prieinami kiekvienu metu.

„Aušra“: Kaip vertini pradėdamą Lenkijoje naują švietimo reformą? Ką ji atneš jūsų mokyklai?

A. N.: Naujoji reforma Lenkijoje vertinama prieštaringai. Pats džiaugiuosi, kad vėl sugrįžta keturmečiai licėjai. Ne visi treji metai licėjyje – per trumpas laikas, norint pasiekti užsibrėžtus auklėjamuosius tikslus. Mokykloje turėsime

Antras iš kairės Alvydas Nevulis

daugiau mokinių, mokytojams daugiau darbo valandų. Dabar tik keturi mokytojai dirba visu etatu ir etatą pildo budėjimo bendrabutyje valandomis. Kiti mokytojai turi tik po kelias valandas, dalis jų dirba Punsko pagrindinėje mokykloje, kiti darbo turi ieškoti kitose vietose.

„Aušra“: Licėjaus mokiniai – tai Punsko ir Seinų gimnazijų (ateityje Punsko, Seinų ir Vidugurių pagrindinių mokyklų) absolventai. Kaip planuojate bendradarbiauti su minėtomis mokyklomis ir pristatyti joms licėjų?

A. N.: Pagrindinė problema, su kuria susidūrė licėjus per pastaruosius trejus metus, tai smarkiai sumažėjęs mokinių skaičius. 2016 m. paskutinį kartą išlydėjome dvi absolventų klases. Per trejus pastaruosius mokslo metus Punsko ir Seinų gimnazijose iš viso mokėsi netoli 40 mokinių. Jeigu jų būtų atėję bent po 28 į Punsko licėjų, vis dar turėtume po dvi klases. Įstatymai leidžia tautinėms mažumoms sukurti klasę esant jau 14 mokinių. Turėdami dvi klases, galėtume pasiūlyti daugiau dalykų išplėstiniu lygmeniu. Tačiau pernai atėjo vos 16 mokinių, šiais metais šiek tiek daugiau – 20. Didžiausias praradimas yra geri mokiniai, kurie renkasi

Suvalkų licėjus. Galima dar suprasti tuos gimnazistus, kurie neplanuoja studijuoti, savo ateitį sieja su žemės ūkiu ir renkasi žemės ūkio technikumą ar kitas profesines mokyklas.

Taigi daug pastangų reikės skirti susitikimams su minėtų mokyklų mokytojais, mokiniais, jų tėvais. Tokio amžiaus mokiniai dar iki galo nesuvokia situacijos, būtinybės, privalumo mokytis gimtąja kalba. Todėl lemiamą žodį sprendžiant, kur vaikas mokysis baigęs gimnaziją, turi tėvai. Taigi reikės dažniau susitikti su visų mokyklų tėvais, kviesti gimnazistus į licėjų bendriems renginiams, bendrai veiklai. Taip pat manau, kad visi lietuviškų mokyklų mokytojai turi įsijungti į darbą skatinant mokinius rinktis Punsko licėjų. Neleistinas atvejis, kai mokytojas tiesiogiai ar netiesiogiai leidžia mokiniams suprasti, kad geriau yra rinktis Suvalkų licėjų.

„Aušra“: Kaip vertini Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos akciją raginti šio krašto jaunimą rinktis Punsko licėjų? Ar ji davė rezultatų? Jei taip – koku būdu ir kokių?

A. N.: Labai teigiamai vertinu šią jaunimo iniciatyvą. Tai rodo, kad jaunimui rūpi licėjaus ateitis. Man teko bendradarbiauti su Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga

organizuojant absolventų susitikimus su licėjaus ir gimnazijos mokiniais. Mokiniai turėjo progą paklausti apie įvairias studijų specialybes, diskutuoti apie ateities planavimo metodus. Jaunimas paruošė taip pat lankstinuką apie Punsko licėjų, su kuriuo lankėsi pas gimnazistų tėvelius, ragindami juos leisti vaikus į lietuvišką licėjų. Planuoju greitu laiku suorganizuoti susitikimą su Jaunimo sąjungos atstovais, per kurį pasidalinsime sukaupta informacija ir nubrėšime tolesnio bendradarbiavimo tikslus ir uždavinius.

„Aušra“: Kokie artimiausi planai, t. y. pirmieji darbai?

A. N.: Planų yra daug, tačiau pradžioje reikia įveikti jaudulį, baimę ir įprasti dirbti naujame poste. Pradžioje norėčiau susitikti su visų lietuviškų mokyklų direktoriais, mokytojais ir aptarti bendros veiklos planus ir strategijas. Reikia pripažinti, kad pastaruoju metu buvo užmirštas Suvalkų kraštas. Suvalkų mieste vis dar vyksta lietuvių kalbos pamokos ir ten taip pat yra potencialių kandidatų į Punsko licėjų. Nepamirškime, kad vis daugiau Punsko jaunų šeimų persikelia gyventi į Suvalkus. Čia būtų užduotis mūsų organizacijoms – kurti lietuviškus darželius ar klases mokyklose.

Labai norėčiau, kad kitais metais licėjuje būtų įdiegtas elektroninis dienynas. Juo jau naudojasi Punsko pagrindinė mokykla, Seinų licėjus. Gyvename informacinių technologijų amžiuje, tad jis tiesiog yra būtinas. Toks dienynas palengvina mokytojų darbą ir visų pirma leidžia tėvams nuolat gauti informaciją apie savo vaikų mokymosi rezultatus ir elgesį.

„Aušra“: Sėkmės einant atsakingas ir labai svarbias pareigas!

Lietuvos ir Punsko moksleivių liaudies dailės konkursas „Sidabro vainikėlis“

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

Lietuvos liaudies kultūros centras 2017 m. paskelbė eilinį Lietuvos moksleivių liaudies dailės konkursą „Sidabro vainikėlis“.

KONKURSO TIKSLAI

Minėto konkurso tikslai: palaikyti ir gaivinti nykstančias liaudies dailės tradicijas, suteikti galimybę pasireikšti talentingiems moksleiviams, skatinti visuomenę domėtis tradiciniais dailiaisiais amatais, ugdyti liaudies dailės tradicijų pažinimą. Svarbu taip pat atskleisti talentingiausius vaikus ir jaunuolius, savo laisvalaikį skyrusius tradicinės liaudies dailės ir dailiųjų amatų studijoms bei jomis paremtai kūrybai, suteikti galimybę parodyti visuomenei savo darbus,

varžytis su bendraamžiais įgūdžių ir meistriskumo atžvilgiu. Konkursas turėtų skatinti vaikus ruošiančius mokytojus išsamiau domėtis tradicinėje liaudies daile, ypač regioninėmis jos ypatybėmis, ją pažinti ir taikyti dailės bei amatų mokymo procese.

„Sidabro vainikėlio“ parodų ciklas sumanytas tam, kad vaikai ir jaunuoliai galėtų parodyti visuomenei savo darbus, kuriems įtaką darė liaudies menas ar dailieji amatai. Jaunieji kūrėjai yra skatinami tobulinti savo žinias, meninius gebėjimus, dailiųjų amatų įgūdžius ir varžytis dėl geriausiųjų vardo bei simbolinių prizų – sidabro vainikėlių. Tikimasi, kad darbų parodos sudomins ir pritrauks jaunuosius meistrus ir jų

bendraamžius, tėvus, pedagogus, veiksmingai prisidės prie tradicinės kultūros puoselėjimo.

Konkursas leis apžvelgti ir palyginti viso Lietuvos mokyklinio amžiaus jaunimo kūrybą, pagerbti gabiausius moksleivius, įvertinti talentingiausius jų mokytojus ir vadovus.

KONKURSO SĄLYGOS

Lietuvos liaudies kultūros centro direktoriaus įsakymu nurodyta 2017 m. kovo–birželio mėn. surengti dailės konkursą „Sidabro vainikėlis“. Konkurso parodose galintys dalyvauti 9–19 metų asmenys. Dalyviai skirstomi į dvi amžiaus kategorijas: 9–14 ir 15–19 metų. „Sidabro vainikėlio“ laimėtojas jaunesnio amžiaus grupėje pakartotinai siekti nominacijos gali tik perėjęs į vyresnio amžiaus grupę ir praėjus ne mažiau negu dvejiems metams nuo laimėjimo. Tačiau jis yra kviečiamas ir toliau dalyvauti kasmetinėse „Sidabro vainikėlio“ parodose su naujais kūriniais. Prie jo kūrinių dedama kortelė su įrašu: „XXXX m. Lietuvos moksleivių liaudies dailės konkurso „Sidabro vainikėlis“ laureatas“.

Konkursui gali būti pristatomi kūriniai, priskiriami tradiciniams lietuvių liaudies vaizduojamosios dailės bei dailiųjų amatų žanrams: medžio skulptūra, medžio raižiniai, karpiniai, taikomieji medžio dirbiniai, pinti vytelių ir kitų tradicinių

Aldonos Vaicekauskienės nuotr.

Konkurso laureatai. Trečia iš kairės Daiva Kuosaitė

žaliavų dirbiniai, kalvystės dirbiniai, keramika, tekstilė, paprotinės dailės dirbiniai (margučiai, kaukės, verbos, sodai ir kt.).

Kiekvienas dalyvis konkursui pateikia nuo 1 iki 5 darbų, sukurtų per pastaruosius dvejus metus. Kiekvienas pristatomas darbas turi būti geros būklės, paruoštas eksponuoti. Prie darbų turi būti pridėta užpildyta dalyvio anketa ir pristatomų darbų sąrašas.

Pristatomų darbų skaičių patartina pasirinkti atsižvelgus į kūrinių žanrą bei pobūdį, t. y. – darbo apimtį, sudėtingumą, laiko sąnaudas. Ilgai kuriamas darbas, pavyzdžiui, lovatiesė, medžio skulptūra ir pan., gali būti pristatomas ir vienas, o smulkių arba palyginti greitai padaromų dirbinių, pavyzdžiui, margučių, šiaudinių eglutės žaisliukų ir pan., galima pristatyti ir daugiau negu penkis vienetus, jeigu tai reikalinga darniai kolekcijai sudaryti, padeda atskleisti idėją arba autoriaus meistriškumą.

KONKURSO TURAI

Konkursas vyksta trimis turais – vietiniu, regioniniu ir nacionaliniu. Pirmąjį turą organizuoja savivaldybės kultūros, švietimo skyriai arba jų įgaliota įstaiga (kultūros centras, etninės kultūros centras, mokykla, dailės mokykla ir pan.) – surengiama paroda arba darbų atranka. Iš rajono arba miesto į regioninį turą galima atrinkti ne daugiau negu šešis autorius. Pageidautina, kad atrinkti kūriniai pristatytų platesnį žanrų spektrą ir abi dalyvių amžiaus grupes. Konkursui pateiktų darbų meninis lygis ir vietovei būdingos etninės dailės tradicijos šią nuostatą gali pakoreguoti.

Antrasis turas organizuojamas regionuose: Panevėžyje, Utenoje, Telšiuose, Tauragėje, Alytuje, Marijampolėje, Kaune ir Vilniuje. Iš kiekvieno regiono atrenkama po šešis geriausius darbus į konkurso finalą.

Trečiasis etapas – tai konkurso

finalas, į kurį kviečiami visos Lietuvos regionų geriausiai regioninėse atrankose pasirodę autoriai. Finalo etape komisija skiria trečiąsias, antrąsias ir pirmąsias vietas. Pirmosioms vietoms atitenka ir „Sidabro vainikėliai“. Jų įteikiama tik šešis. Suaugusieji turi savo „Aukso vainiką“, o moksleiviams skiriamas „Sidabrovainikėlis“.

PUNSKO MOKSLEIVIAI IR MARIJAMPOLĖS RAJONAS

Marijampolės rajonui, be Prienų, Šakių, Vilkaviškio, Marijampolės, Kazlų Rūdos, Kalvarijos savivaldybės, priskiriamos ir Punsko mokyklos. Galimybė patekti į atranką Marijampolėje, tai ilgalaikio bendradarbiavimo su Marijampolės kultūros centro Etninio skyriaus specialiste Onute Surdokiene vaisius. Jau keliolika metų Onutė bendradarbiauja su Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija, dalyvaujama Velykinio konkurso komisijos darbuose, Žolinių šventėje bei kituose renginiuose Punske. Ji, matydama mūsų moksleivių tautodailės darbų meistriškumą ir atitikimą vietinei tradicijai, 2014 m. pasiūlė dalyvauti regioninėje konkurso atrankoje Marijampolėje. Taigi jau ketveri metai Punsko gimnazijos mokiniai turi galimybę dalyvauti „Sidabro vainikėlio“ konkurse lygiomis teisėmis kartu su visos Lietuvos moksleiviais.

I vietos laureato skulptūros

Aldonos Vaitėkauskienės nuotr.

PASIRUOŠIMAS KONKURSUI

Konkursui teikiame tuos tautodailės darbus, kuriais didžiuojasi Punsko mokykla. Tai karpiniai, sodai, juostos, audiniai ant staklių ir nėriniai ant rėmų. Pastaraisiais metais dalį darbų mokiniai atlieka tautodailės dirbtuvėse „Šimtavirvis“, nes esu parašiusi autorinę programą technologijų ir meninio ugdymo pamokoms. Į pagalbą mokytojui ateina ir dirbtuvių ekspertai. Jų pagalba labai reikalinga. Mat mokiniai dirba keliose grupėse ir jiems reikia padėti, kad darbai būtų kokybiški, atitiktų vietinę tradiciją. Daugiausia laiko ir specialistinės pagalbos reikalauja audimas staklėmis. Čia pagalbą Punsko audėja Veronika. Ji apmeta ir suveria siūlus, išrašo raštą mokiniui suprantama kalba. Audžiant tik per pamokas, per metus galima išausti vos vieną rankšluostį, o parodai reikia trijų, todėl šiemet audinių nebuvo pateikta. Manau, kad gimnazijos

absolventės tęs savo darbus atėjusios į Punsko Kovo 11-osios licėjų. Taip dirbome ir pastaraisiais mokslo metais. Moksleivės, Punsko gimnazijos trečiokės, dalyvavusios „Sidabro vainikėlio“ parodoje praėjusiais metais, dirbo ir ruošėsi šių metų konkursui.

PUNSKO MOKYKLŲ DALYVIAI „SIDABRO VAINIKĖLIO“ KONKURSE

Punsko gimnazijos mokiniai su tautodailės darbais dalyvauja Tarp-tautiniame velykiniame konkurse, kurį organizuoja Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija, ir Lenkijos moksleivių kūrybiniame meninės raiškos konkurse Balstogėje (jį organizuoja Švietimo kuratorija). Visur moksleiviai pelno daug apdovanojimų. Daugiausia dėmesio ir pastangų skiriu prestižiniam „Sidabro vainikėlio“ konkursui. Jau ketverius metus mokinius jam ruošiu. Dalyvaujame jame lygiomis teisėmis su visa Lietuva. Konkursui reikia atrinkti šešis autorius, kurie atitiktų komisijos reikalavimus. Per ketverius metus antrajame ture Marijampolėje pirmąsias vietas yra pelnusi Laima Sidarytė, Neringa Virakaitė, Daiva Kuosaitė. Praėjusių metų konkurse gerai pasirodė gimnazijos trečiokės Jolanta Čerlionytė (vytinės juostos), Daiva Kuosaitė (karpiniai), Lida Batvinskaitė (audiniai), Neringa Virakaitė (audiniai), Laima Sidarytė (rinktinės juostos). Pagrindinės mokyklos atstovė – šeštokė Sandra Baguckaitė (pintinės juostos), Kovo 11-osios licėjaus – Kamilė Valinčiūtė (karpiniai). Mokines, kurios pastaraisiais mokslo metais atėjo į Kovo 11-osios licėjų, pakalbinau dirbti toliau ir tobulinti pasirinktą sritį. Su gimnazijos trečiokėmis dirbau tik vienerius metus, todėl pasiruošti laimėjimui buvo per mažai laiko. Nors nemaža dalis buvusių trečiokų sutiko ruoštis konkursui, tik nedaugeliui pavyko atlikti darbus pagal konkurso reikalavimus.

2017 METŲ PUNSKO MOKYKLŲ KONKURSO DALYVĖS

Antrajam turui Marijampolėje pavyko paruošti Punsko licėjaus mokines Jolantą Čerlionytę (vytinės juostos) ir Daivą Kuosaitę (karpiniai). Iš gimnazijos moksleivių darbus sukūrė: Sandra Baguckaitė (I kl.) – nupynė tris juostas, Patricija Valinčiūtė (III kl.) ir Katažina Sendaitė (I kl.) – iškirpo po tris tradicinius karpinius (užuolaidėles), Loreta Uzdilaitė (II kl.) – išskutinėjo penkis margučius. Konkurso komisija mūsų mokines įvertino paskirdama trečiąją vietą Jolantai, antrąją Katažinai, pirmąją – Daivai. Pirmąją vietą laimėję darbai pateko į finalą, kuris šiais metais suorganizuotas Jonavoje.

FINALAS JONAVOJE

Į Jonavą iš visų Lietuvos regionų, kur vyko antrasis turas, buvo suvežti patys geriausi tautodailės darbai. Atsispindėjo čia turbūt visos tautodailės sritys. Buvo didžiulių keraminių skulptūrų, sodų, įvairių medžio darbų, žaislų, juostų, rankšluosčių, karpinių, riešinių, nėrinių, tekstilės darbelių, medžio raižinių. Darbai labai skirtingi, tad komisijai nelenkta buvo juos įvertinti. Iš 50 autorių pateiktų darbų trys įvertinti trečiąja vieta (medinis karnizas, kalinėti papuošalai ir mediniai žaislai). Antrosios vietos atiteko riešinių, medinių indelių, muzikos instrumentų, siuvinėtų tekstilės darbelių ir medžio raižinių autoriams. Pirmosios vietos skirtos Airidui Kveragai už keramines skulptūras, Kornelijai Kudrevičiūtei už siuvinėtų nosinaičių rinkinį, Emai Nevedomskaitei už medines skulptūras, Austėjai Narkevičiūtei už sodus, Arnei Burbai už medinį sieteną ir Daivai Kuosaitėi už karpinius.

DAIVAI KUOSAITEI – „SIDABRO VAINIKĖLIS“

Daiva karmo jau ne pirmus metus.

Praėjusiais metais jos karpiniai (paveiksliai) komisijos buvo pastebėti Marijampolėje, bet neįvertinti aukščiausiais balais – trūko minties ir tinkamo apipavidalinimo. Išklausius komisijos ir organizatorių nuorodų, atsizvelgus į mokytojos patarimus Daivai pavyko sukurti darbus, kurie išsiskyrė gerai apgalvotomis temomis ir meistriška technika. Jos darbai pasižymi smulkiomis detalėmis, kurios sudaro bendrą visumą, atitinkančią pasirinktą temą.

Mane, mokytoją, sužavėjo Daivos darbų brandumas, karpymo technologijos įvaldymas ir atlikimo kruopštumas. Sėdint tarp mokinių ir jų mokytojų bei lydėjusių tėvų buvo daug jaudulio, kai neišgirdome Daivos vardijant tarp laimėjusiųjų trečiąsias ir antrąsias vietas. Širdis atsileido išgirdus, kad ji – tarp geriausiųjų.

Džiugu, kad po ketverių metų turime Punsko mokyklų atstovę tarp visos Lietuvos geriausiųjų.

PASTABOS ATEIČIAI

Įdėmiai apžiūrėjus finalinės parodos darbus ir išanalizavus aukščiausiais balais įvertintuosius peršasi mintys ateičiai. Reikia: tobulai įvaldyti pasirinktos srities technologiją, parinkti tinkamą temą, raštą, rasti idėją, kam darbas turi tarnauti, tradiciniam tautodailės darbui panaudoti išskirtinį sprendimą, nenuitolstant nuo tradicijos, rasti vietinį sprendimo būdą.

Norint atlikti gerus darbus, neužtenka pamokų. Reikia mokiniui ir mokytojui rasti papildomo laiko ar po pamokų, ar laisvomis dienomis. Mokiniai, ruošiantys audinius ar nėrinius ant rėmų, visada gali ateiti į dirbtuves susitarę su mokytoja. Jei moksleiviai supranta savo krašto tautinio paveldo svarbą ir noriai atlieka tautodailės darbus, stengiuosi jiems sudaryti tinkamas sąlygas.

„Vis dar negaliu patikėti, kad esu viena geriausių jaunų menininkių Lietuvoje!“

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Negalime ir mes patikėti, kad turime savo krašte jauną ir pilną energijos menininkę, kuri visai neseniai išgarsėjo Lietuvoje. Tai yra Punsko Kovo 11-osios licėjaus septyniolikmetė mokinė Daiva Kuosaitė iš Vaitakiemio. Tikriausiai Daivą dauguma pažįsta, bet tikrai ne visi yra susipažinę su jos nepaprastais gabumais, plačios vaizduotės ir kruopščių rankų meno darbais. Apie juos daugiau sužinosite perskaitę mūsų pokalbį. Susipažinkime su Daivos kelione į Lietuvoje gerai žinomą liaudies dailės konkursą „Sidabro vainikėlis“ ir jos laimėjimą.

Daiva Kuosaitė: „Sidabro vainikėlio“ konkursu domėjausi anksčiau. Nežinojau, kada jis vyksta, ar iš viso turiu galimybę jame dalyvauti. Šansų į jį patekti suteikė man buvusi dailės mokytoja Aldona Vaicekauskienė. Ji labai stengėsi, kad komisija leistų man, mokinei iš Lenkijos, dalyvauti Lietuvos piliečiams skirtame konkurse.

Jurgita Stankauskaitė: Būtina visiems skaitytojams trumpai priminti, kad „Sidabro vainikėlis“ – tai konkursas, skirtas Lietuvos vaikams ir jaunimui, todėl užsienio lietuviams į jį patekti anksčiau (prieš 2014 m.) tiesiog nebuvo galimybių. Taigi jau kelerius metus Punsko mokyklų moksleiviai bando jėgas dideliame jaunųjų menininkų konkurse. Beje, jis vyksta trimis turais. Pirmiausia reikia laimėti vietinį, kad būtų galima patekti į regioninį. O lai-

mėjus regioninį galima dalyvauti nacionaliniame. (Apie juos daugiau rašoma A. Vaicekauskienės straipsnyje.)

D. K.: Didelė man buvo staugmena, kai laimėjau regioninį turą Marijampolėje. Iš ten grįžau su pirmąja vieta. Tačiau apdovanojimas baigiamajame ture man buvo dar reikšmingesnis. Laimėtas Sidabro vainikėlis suteikė neapsakomo džiaugsmo. Ne tik man, bet ir mano pažįstamiems. Vis dar negaliu patikėti, kad esu viena geriausių jaunų menininkių Lietuvoje.

J. S.: Kokia yra konkurso eiga? Jam pasiruošti reikalingas vienas ar keli darbai?

D. K.: Konkursui reikalingi trys darbai. Visi turi būti gražiai paruošti. Pirmiausia jie buvo nuvežti į Marijampolę. Tik laimėjus regioninį turą tie patys darbai gali keliauti į miestą, kuriame vyksta baigiamasis turas. Tame mieste, t. y. Jonavoje, sutartą konkurso dieną susitinka visi regioninio konkurso laureatai, iš kurių išrenkami penki patys geriausi Lietuvoje.

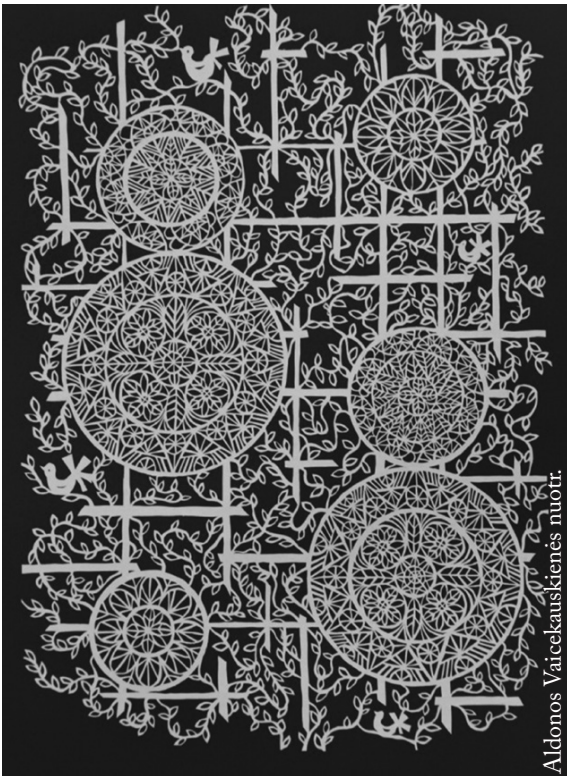
J. S.: Papasakok šiek tiek apie savo darbus.

D. K.: Mano trys darbai – karpiniai – vienodo dydžio, tačiau kiekvienas vaizduoja ką nors kita. Jiems reikėjo sugalvoti pavadinimus. Tikrai nebuvo lengva. Viena darbe vaizduojamas senelių

Pirma iš dešinės Daiva Kuosaitė

Aldonos Vaicekauskienės nuotr.

Aldonos Vairėkauskienės nuotr.

sugrįžimas į tėvynę po karo („Sugrįžimas“), kitame – senas Lietuvos kaimas. Jame matyti du žmones, kurie yra kaimo dalis („Velykų rytas“). Trečiame darbe sukauptos mano mintys („Mintys“). Kiekvienas gali jį interpretuoti, kaip nori. Šiuo darbu labiausiai susidomėjo konkurso komisija.

J. S.: Minėjai, kad nuo seniai domėjaisi šiuo konkursu. Kodėl? Kuo jis Tave sudomino?

D. K.: Manau, kad pati norėjau sau įrodyti, jog ne veltui tai darau. Be to, šis konkursas yra vienas žinomiausių Lietuvoje. Niekada nebuvau tikra, kad tai, ką darau, t. y. karpau karpinius, turi kokią prasmę. Vyliausi, kad dalyvavimas konkurse man padės atsakyti į sau užduodamus klausimus. Džiaugiuosi, kad visi mane labai palaikė. Viso to nebūčiau pasiekusi be artimų žmonių paramos.

J. S.: O iš kur susidomėjimas būtent karpiniais? Kodėl jų kūrimas Tave traukia?

D. K.: Pirmą kartą su karpiniais susidūriau pradinėje mokykloje. Per dailės pamokas pradėjome mokytis juos karpinti. Atsimenu, kaip kartą per Žolinių atlaidus Punske sutikau moterį iš Lietuvos, kuri pardavinėjo savo karpinius. Tada jie mane labai sužavėjo. Tai pastebėję mano tėvai ėmė ir nupirko man jos knygą, jeigu gerai atsimenu, „Mokomės karpinti“. Nesu tikra, bet man atrodo, kad esu padariusi visus karpinius, kurių nuotraukos buvo toje knygoje. Tokiu būdu pati namuose mokiausi juos karpinti. Šis užsiėmimas vis labiau man ėmė patikti, kadangi karpydama galėjau atsipalaiduoti, pamiršti viską ir apie nieką negalvoti.

J. S.: Grįžtant prie konkurso – ar jis Tave paskatino toliau tobulintis šioje srityje? O gal apskritai domiesi liaudies menu ir kaip nors su juo bandai sieti ateitį?

D. K.: Aišku, kad paskatino. Net nebandau nustoti karpinti. Žinau, kad kursiu ir ateity. Karpiniai yra ir bus mano laisvo laiko leidimo būdas. Šiuo metu patiriu malonumą, dovanodama juos kitiems. Esu

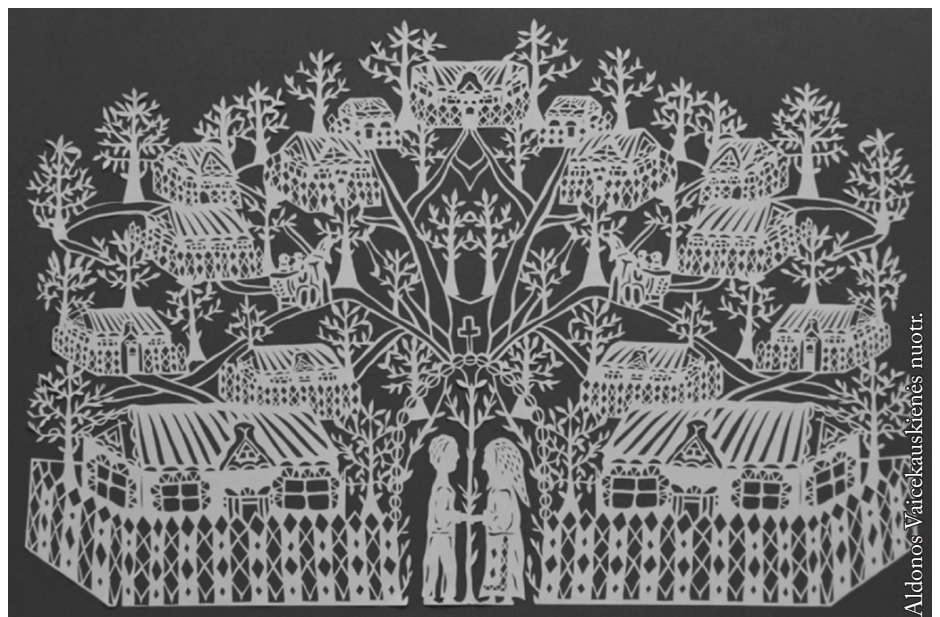
laiminga, kad visi mane motyvuoja toliau lavintis. Ir esu tikra, kad tai nebuvo paskutinis konkursas, kuriam dalyvavau.

J. S.: Svarbiausia turėti kitų palaikymą ir savo užsispyrimą. O į kieno rankas patenka Tavo kūriniai?

D. K.: Savo darbus dovanaju visiems, kam jie patinka, ir kai tik atsiranda tam tikra proga. Jeigu matau, kad kam nors patinka mano kuriami karpiniai, arba pastebiu, kad jie tiktų kieno nors namuose, pasitaikius progai padovanoju. Anksčiau karpydavau mažesnius darbelius. Jiems nereikėdavo skirti tiek daug laiko, kiek dabar kuriamiems karpiniams. Didelė mūsų giminės dalis apdovanota mano ankstesniais karpiniais, o kita dalis jų dar tik laukia.

Džiaugiuosi, kad yra žmonių, turinčių labai didelę širdį, kurie man padeda tobulėti. Tikiuosi, kad ir toliau man seksis karpinti bei rasti laiko savo pomėgiui.

J. S.: Linkime nepamesti kantrybės kurti liaudies meną. O aš tyliai tyliai tikiuosi išvysti Tavo darbus kitais metais Punske Žolinių šventės XXXV tautodailės mugėje.

Aldonos Vairėkauskienės nuotr.

„Likimo pažymėti“

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Rugpjūčio 14 dieną Punsko lietuvių kultūros namuose vyko išskirtinis koncertas „Likimo pažymėti“. Šventę surengė „Jotvos aidų“ vadovas Algis Uzdila. Joje dalyvavo keturiolika moterų ir dešimt vyrų, kurie kažkada smagiai šoko „Jotvos“ ansamblyje. Talkino

Punsko Kovo 11-osios licėjaus mišrusis choras „Pašešupiai“.

Pasakodamas apie koncerto idėją ir priežastis, A. Uzdila priminė, kad „pernai Punsko valsčiuje buvo švenčiamas penkiasdešimtmetis tų porų, kurios prieš 50 metų čia sukūrė šeimas“. Nors buvo pakviestos 48

susituokusios poros, į šventę atvyko tik 7 ir vienas vyras be žmonos, kadangi jai sveikata neleido dalyvauti gražiame suvažiavime. „Tai ir buvo dingstis surengti šventinį koncertą „Likimo pažymėti“. Supraskime – kalbėti reikia apie tas šeimas, kurias jaunas likimas išskyrė“, – pasakojo šventės rengėjas. Vienas tokių asmenų buvo koncerte dalyvavusi Irena Drūtytė-Sinkevičienė. Būtent į tokius žmones buvo kreipiamas daugiausia dėmesio. Vadovas sakė: „Kadangi kalbėta apie mūsų visuomenės narių dvasinį gyvenimą, koncertas įgavo liaudiško sakralinio pobūdžio.“ Čia netrūko prasmingų minčių, gilios minties žodžių iš liaudies kūrybos ir A. Uzdilos poezijos rinkinių.

Choreografinių kompozicijų autorius – Algis Uzdila. Dainų melodijos – Jono Pavilonio ir Dainiaus Pavilonio kūryba.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Paulos Rupinskaitės nuotr.

Didysis mokytojas, Seinų kunigų seminarijos auklėtinis Petras Kriauciūnas

Artėjant Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiui

JANINA MACUKONIENĖ

Kova dėl Lietuvos nepriklausomybės prasidėjo gerokai prieš 1918 m. vasario 16-ąją. Ji nebuvo ginkluota, bet ideologinė, tiksliau tariant, pavergtos tautos tautinio sąmoningumo žadinimas. Visi puikiai žinome, kad tautinis atgimimas prasidėjo 1883 m. pasirodžius „Aušrai“, kad jos steigėjas Jonas Basanavičius – tai mūsų tautos patriarchas, kad visas jėgas lietuviškumo žadinimui atidavė varpininkas Vincas Kudirka...

Tačiau kur kas mažiau žinome apie Petrą Kriauciūną, kuris pats pirmasis, dar besimokydamas Marijampolės gimnazijoje (1866–1871), išdrįso viešai reikšti savo lietuviškumą, nors lietuvių kalba ten buvo visai niekinama. Iš jo ėmė pavyzdį ir tuo metu ten besimokęs Basanavičius, ir kai kurie kiti lietuvių ūkininkų vaikai, kurie anksčiau gėdijosi ir bijojo prisipažinti prie savo muzikiškos kilmės bei kalbos (prabilusiam lietuviškai reikėjo nešioti panieką išreiškiančią lentelę).

Jau gimnazijoje P. Kriauciūnas, labai stropus ir gabus mokinys, mokytojo Ulinskio paragintas, lygino lotynų ir lietuvių kalbų žodžius, buvo pasiryžęs parašyti lietuvių kalbos gramatiką, o mokytojui Plevinskiui suniekinus lietuvių kalbą, kaip netinkamą grožinei literatūrai ir mokslui, pasiryžo įrodyti, kad yra kitaip. Gimnazijos baigimo proga parengtoje programoje jis, prieš tai paprašęs vadovybės sutikimo, padeklamavo

savo paties išverstą į lietuvių kalbą J. Kochanovskio poemos fragmentą „Ko iš mūsų geidi, Viešpatie, už gausias dovanas savo“ („Czego chcesz od nas Panie“), o karštai plojant lietuvių gimnazistų tėvams – dar ir kitą kūrinį. Tai buvo istorinis įvykis, suteikęs lietuviams gimnazistams drąsos ir pasitikėjimo, tačiau labai suerzinęs kai kuriuos mokytojus, valdžios atstovus ir prilipdęs Kriauciūnui „litvomanų“ etiketę.

Stebėtinai P. Kriauciūno ryžtas, drąsa ir ištikimybė tikrosioms vertybėms, kurias įgijo gimtuose namuose. Jis gimė 1850 m. Papečkių kaime (netoli Kybartų) kaip vyriausias sūnus (iš 8 vaikų) Kazimiero ir Magdalenos (Pauliukonytės) Kriauciūnų šeimoje. Kriauciūnai buvo pasiturintys ūkininkai, apsišvietę, visuomeniškai aktyvūs ir religingi žmonės. Tėvas ėjo seniūno ir teismo tarėjo pareigas, mokėjo vokiečių, rusų ir lenkų kalbas, skaitė visomis šiomis kalbomis. Motina skaitė tik lietuviškai, bet turėjo labai gerą atmintį.

Mokslus P. Kriauciūnas pradėjo Vištyčio pradžios mokykloje, vėliau Pajevonyje pas mokytoją Bučinauską buvo rengiamas į gimnaziją. 1864 m. įstojo į Marijampolės apskrities keturklasę mokyklą, kuri 1867 m. pertvarkyta į gimnaziją. Ją baigė 1871-aisiais ir tais pačiais metais stojo į Seinų kunigų seminariją. Motina labai norėjo, kad sūnus taptų kunigu, tačiau nė vienas iš tėvų, kaip rašoma biografijose, jokios prievartos

nedarė – kunigystė ir tokiu būdu tarnavimas savo tautai buvo paties Petro pasirinkimas. Seminarijoje Kriauciūnas mokėsi ir elgėsi pavyzdingai, laikėsi visų „punktų“, atlikdamas savo, kaip klieriko, pareigas, pasiekė aukštus rezultatus, tačiau taip pat tobulinosi savarankiškai, skaitydamas viską, kas susiję su Lietuvos istorija, lituanistika, taip pat teologiniu ir bendruoju išsilavinimu. Išnaudojo šiam tikslui turtingą seminarijos biblioteką, kurioje jam buvo patikėtos bibliotekininko padėjėjo pareigos, taip pat parsisiųsdavo įvairių knygų, monografijų, laikraščių iš Varšuvos. Tiksliau Kriauciūno lituanistinės veiklos Seinų seminarijoje biografai neaprašo, tačiau, pažįstant jo asmenybę, drąsiai galima teigti, jog jis neliko nuošaly, galbūt buvo slaptos tautinės lietuvių klierikų veiklos iniciatorius. Apie tai byloja taip pat faktas, jog jam, kaip „litvomanui“, Seinų seminarija nesuteikė stipendijos į Peterburgo dvasinę akademiją, atiduodama ją lenkų tautybės absolventui.

Kadangi Kriauciūnas buvo pasiekęs aukštus rezultatus ir labai troško tęsti mokslą, pasistengė gauti siuntimą į Peterburgo dvasinę akademiją iš Mogiliovo vyskupijos. Čia jis, studijuodamas 1876–1880 m., gilino teologijos žinias ir turėjo galimybę lankyti paskaitas net dešimtyje šioje mokykloje veikiančių katedrų (lotynų, graikų, lenkų, rusų literatūrų, prancūzų ir vokiečių kalbų), taip

pat lankyti muziejus ir paskaitas, skaitomas Peterburgo universiteto auditorijose. Akademijoje greitai susirado bendraminčių. Susibūrusi trijulė: Silvestras Gimžauskas, Kazimieras Jaunius ir Petras Kriaučiūnas, daug nuveikė lietuvių kalbotyros ir lietuviybės skleidimo srityje, burdami lietuvius studentus, besimokančius visoje Rusijoje. Įgytas visapusiškas, taip pat filologinis, išsilavinimas labai pravertė Kriaučiūnui, kai jis galutinai nusprendė nepriimti kunigo šventimų ir tapti mokytoju.

Atsakyti kunigystės P. Kriaučiūnui, devynerius metus jai besiruošęs, buvo tikrai sunku, juolab kad jis rinkosi kunigystę pats, niekieno neskatinamas ir buvo jau suformavęs savo darbo viziją. Pasirodė, kad gavęs stipendiją į Petrapilio akademiją iš Mogiliovo vyskupijos jis turės dirbti šios vyskupijos rusiškose parapijose, o Kriaučiūno gyvenimo tikslas buvo per Bažnyčią skleisti lietuvių ir dirbti savo tautos labui. Todėl 1880 m., išlaikęs baigiamuosius egzaminus ir gavęs šv. teologijos kandidato laipsnį, atsisakė kunigystės, oficialiai pagrįsdamas pašaukimu stoka, ir sugrįžo į Lietuvą. Apsigyvenęs pas Keturvalakių kleboną, Jono Jablonskio dėdę Šipailą, dar bandė įsirašyti į Seinų vyskupiją, kad joje gautų šventimus, bet tai nepavyko, nors būdamas klierikas ir atostogų metu viešėdamas įvairiose lietuviškose parapijose sakydavo pamokslus, suburdavo prie klebonijų vaikus ir jaunimą, juos mokydavo, rinkdavo tautosaką ir, kaip akademikas, buvo labai vertinamas. Kriaučiūnas, negalėdamas būti lietuvių kunigas, nusprendė tapti lietuvių mokytoju, kad tik galėtų dirbti savo tautai. Kad įgytų mokytojo išsilavinimą, dar metus mokėsi Varšuvos universitete.

1881 m. gavo lotynų kalbos gimnazijos mokytojo diplomą ir, prisiekęs ištikimybę „tikrajam viešpačiui Aleksandrui III“ bei pasižadėjęs nepriklausyti jokioms slaptoms

draugijoms, tą pačių metų lapkričio 3 d. buvo įdarbintas Marijampolės gimnazijos mokytoju. Prasidėjo vaisingiausias P. Kriaučiūno gyvenimo laikotarpis. Vienas žmogus, pasitelkęs į pagalbą savo žinias, charizmą, iškalbą, pedagoginį talentą, begalinę meilę Lietuvai, sugebėjo pakelti ir nuvesti paskui save šimtus. Mokiniai patraukdavo tiek savo išvaizda, tiek pedagogo gebėjimais. Mokytojo pareigas ėjo rūpestingai. Kiekvienai pamokai uoliai pasirengdavo, niekad jų nepraleisdavo. Mokymo metodai buvo naujoviški, įdomūs. Sunkias lotynų kalbos išimtis sueiliuodavo ir mokiniai jas lengvai išmokdavo. Savo „eilėms“ pritaikydavo kokią lietuvišką melodiją. Atsinešęs smuiką išmokė mokinius ne tik lotynų kalbos taisyklių, bet ir lietuviškų melodijų. „Gavęs dėstyti lietuvių kalbą (dalykas neprivalomas, kartą savaitėje paskutinė pamoka ir šventadieniais po mokinių pamaldų visoms klasėms dar viena – jungtinė pamoka), nevartojo užmestos kirilicos, bet tiek klasėje, tiek privačiai vartojo vien lietuviškas raides. Kad aiškinant ir šį tą ant lentos užrašant nebūtų matyti, kaip rašoma, lenta vis būdavo pastatoma taip, kad per stiklines klases duris nematytum lentoje parašyto teksto. Iki tol lietuvių pamokos, kaip nepriverstinės ir blogai dėstomos, dabar Kriaučiūnui dėstant, uoliai lankomos, nes jos virto senovės Lietuvos galybės giesme, patriotizmo mokykla. Jose mokiniai pasijuto, kas jie esą, jautėsi atgimus juose protėvių dvasią, pajuto laisvės troškimą, siekią nepriklausomo, teisingesnio gyvenimo. Tos pamokos vykdė didelį darbą, dėjo pamatus jaunajai Lietuvai, naujai valstybei.“ (J. Vaišnora „Tautinis atgimimas Sūduvoje“)

Nepriklausomos Lietuvos prezidentas Kazys Grinius savo atsiminimuose rašo: „Kas gi paruošė naujų lietuvių inteligentų kadrus ir kas jiems parodė kryptį, kuri nuvedė iki nepriklausomos demokratinės

Lietuvos? Aš manau, kad svarbiausias čionai veikėjas buvo Petras Kriaučiūnas.“ Jo mokinių, kurie atliko svarbų vaidmenį kuriant valstybę, K. Grinius išvardijo apie 80. Pačioje Lietuvos Taryboje, kuri 1918 m. vasario 16 d. pasirašė Nepriklausomybės aktą, iš 20-ies asmenų 6 buvo P. Kriaučiūno mokiniai, o daugelis jų savo ruožtu įtraukė į lietuviškąją veiklą kitus – taip susipratusių tautiečių vis gausėjo, nepaisant valdžios persekiojimų. Kas žino, ar ne daugiau jis nuveikė būdamas svarbios Lietuvai mokyklos mokytojas, negu būtų nuveikęs kaip eilinės parapijos kunigas. Jo darbai Sūduvoje gretinami su vyskupo M. Valančiaus veikla: „Jei Žemaičiuose nebūtume turėję vysk. Motiejaus Valančiaus, o Sūduvoje – Petro Kriaučiūno, kažin ar ir „Aušra“ būtų gimusi“, – cituojami J. Jablonskio žodžiai garsaus patrioto biografijose. Pasirodžius „Aušrai“ Kriaučiūnas visomis išgalėmis stengėsi jai padėti. Šio laikraščio redaktorius J. Šliūpas teigia: „Ypatingai pačioje pradžioje Aušrai būtų labai sunku buvę išsilaikyti, jeigu jos nebūtų palaikę P. Kriaučiūnas, mokytojas Marijampolės gimnazijoje, ir Juozas Miliauskas, policijos viršininkas Rygoje. Kriaučiūnas užmokėdavo už 100 ar 200 egz. ir per Naumių jis pats persisiųsdavo sau žinomais keliais (dažnai papirkdamas žandarus); per mokinius jis plačiai paskleisdavo Aušrą, Suvalkijoje ir Kaune.“ Kriaučiūnas padėjo „Aušrai“, o vėliau „Varpu“ ir kaip rankraščių redaktorius, ir finansinis rėmėjas (tuomet jo, lotynų kalbos, neprivalomos lietuvių kalbos ir bibliotekos vedėjo, alga buvo nemaža, tad buvo pajėgus tai padaryti). Jo bute, esančiame „Varšuvos“ viešbutyje Marijampolėje, 1888 m. birželio 29-ąją įvyko taip pat pirmasis organizacinis „Varpo“ susirinkimas.

Dėl lietuviybės sklaidos 1887 m. P. Kriaučiūnas buvo atleistas iš mokytojo pareigų. Dar anksčiau dėl tos pačios priežasties perkeltas

į Augustavo triklasę mokyklą jo bendradarbis, geriausias draugas P. Arminas, kuris vos metus ten padirbęs, psichiškai palūžęs, susirgo džiova ir mirė. Tada evangelikų pastorių pavyzdžiu Kriaučiūnas 1889 m. vedė našlę Sofiją Zalevskaite-Arminienę. Dirbo apygardos teismo raštvedžiu, 1889–1899 m. teisėju Plokščiuose. Ir čia būdamas bendravo su studentais, kunigais, Lietuvos šviesuomene, mokslininkais. Pas jį lankėsi rusų mokslininkai A. Aleksandrovas, E. Volteris, J. Boduenas de Kurtene, danas A. Benedictenas, suomiai J. Mikola ir A. Niemi, rašytoja M. Talvio. 1900 m. P. Kriaučiūnas sugrįžo į Marijampolę, ėmėsi advokatūros, bet šis darbas jam niekada nepatiko. 1906–1914 m. vėl dirbo mokytoju Marijampolės mokyklose. Prasidėjus karui, 1915 m. pasitraukė į Vilnių, o vėliau į Jaroslavlį (Rusija). Mirė 1916 m. sausio 20 (7) d. Jaroslavyje. Palaidojimo vieta neišlikusi.

Didžiausias P. Kriaučiūno nuopelnas tas, kad jis sunkiais despotizmo laikais iškėlė tautybės idealą ir daugelį savo mokinių paskatino jo siekti. Savo idealui – Lietuvai – jis iki mirties liko ištikimas. „Kriaučiūnas Basanavičiaus labai bendrus dėsnius praplėtė, sukonkretino, savo gyvenimo pavyzdžiu sutvirtino ir pasistatė sau aiškų, praktišką tikslą – sukurti jau dabartyje toms idėjoms gyvenančios lietuvių inteligentijos kadrus, kad atsirastų vienodų pažiūrų vadovybė, kuri, eidama kitų atgimusių tautų pavyzdžiu, turėtų aprūpinti bent stambesnius šalies reikalus ir toliau išsikovoti nepriklausomybę.“ (J. Vaišnora)

Minėdami Seinų kunigų seminariją ir įžymiausias jos auklėtinius negalime pamiršti, kad vienas iš jų buvo Petras Kriaučiūnas, pavyzdinčiai ją baigęs ir tik dėl patriotinių tikslų netapęs kunigu, bet didžiuoju mokytoju.

Valstybės paramos užsienio lietuvių studijoms Lietuvos aukštosiose mokyklose konkursas

Valstybinis studijų fondas informuoja, kad **2017 m. rugpjūčio 21 d. pradedamas Valstybės paramos užsienio lietuvių studijoms Lietuvos aukštosiose mokyklose konkursas.**

Užsienio lietuviams gali būti skiriama dviejų rūšių parama: stipendija (mėnesinis dydis 123,5 Eur) ir/ar socialinė išmoka (vienkartinė išmoka, skiriama atsižvelgus į pretenduojančio gauti paramą asmens socialinę padėtį – nuo 203 Eur iki 319 Eur). Parama neskiriama studentams, studijuojantiems kalbas tų šalių, iš kurių jie atvyko.

Užsienio lietuviai, studijuojantys Lietuvos aukštosiose mokyklose ir norintys gauti valstybės paramą 2017 m. rudens semestre, **nuo 2017 m. rugpjūčio 21 d. iki 2017 m. rugsėjo 30 d. privalo:**

1. užsiregistruoti Fondo interneto tinklalapyje ir elektroniniu būdu užpildyti nustatytos formos paraišką. Paraiškos paramai gauti yra teikiama elektroniniu būdu Fondo interneto tinklalapyje, autorizuojantis per elektroninę bankininkystę arba elektroninio parašo sistemas;
 2. studentas, kuris kreipiasi dėl paramos pirmą kartą, iki paraiškų teikimo termino pabaigos Fondui privalo pateikti užsienio lietuvių statusą patvirtinančius dokumentus arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas jų kopijas. Studentas turi pateikti:
 - krašto lietuvių bendruomenės arba kitos institucijos išduotą lietuvių kilmę patvirtinantį dokumentą arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą jo kopiją;
 - arba dokumentus, patvirtinančius, kad jis ne mažiau kaip 3 metus yra gyvenęs užsienyje, o atvykęs į Lietuvos Respubliką pradėjo mokytis ne žemesnėje nei aštunta klasėje.
 3. Studentas, norintis gauti socialinę išmoką, iki paraiškų teikimo termino pabaigos Fondui privalo pateikti socialinę padėtį patvirtinančius dokumentus (šeimos narių skaičių patvirtinančius dokumentus, mirties liudijimus ir pan.) arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas jų kopijas, išskyrus atvejus, kai Fondas nurodo, kad dokumentų pateikti nereikia.
- Užsienio lietuvių statusą patvirtinančius dokumentus ir socialinę padėtį patvirtinančius dokumentus studentas turi išsiųsti registruotu paštu arba atnešti į Fondą.

Daugiau informacijos apie paramos suteikimo sąlygas ir tvarką teikiama tel. +370 5 2639158 ir Fondo interneto tinklalapyje www.vsf.lrv.lt.

Paramos skyrimo konkursas skelbiamas ir parama teikiama vadovaujantis Valstybės paramos užsienio lietuvių studijoms Lietuvos aukštosiose mokyklose skyrimo tvarkos aprašu, patvirtintu LR švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-1160.

„Muziejų kelias“ Punske – konferencija „Vasario 16-osios kūrėjai ir puoselėtojai Punsko ir Seinų krašte“

„AUŠROS“ INF.

Rugpjūčio 18 d. Punske vykusio konferencija, skirta Lietuvos 100-mečiui paminėti – „Vasario 16-osios kūrėjai ir puoselėtojai Punsko ir Seinų krašte“ – tai vienas iš „Muziejų kelio“ Dzūkijoje renginių. Jį suorganizavo Lazdijų krašto muziejus su Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos kuruojamu Punsko muziejumi „Senoji klebonija“, tiksliau, šių muziejų vadovės – Daina Pledienė ir Aldona Vaicekauskienė.

Kas tas „Muziejų kelias“? Tai 2012 m. prasidėjęs projektas, skirtas Lietuvos valstybės atkūrimo 100 metų jubiliejui. Ankstesniuose renginiuose muziejai kvietė pažvelgti į sukauptas archeologijos vertybes, lietuvių liaudies meną, įvairias dvarų kultūros formas. Šiomet vyksta renginiai, skatinantys apmąstyti ir šiuolaikiškai išreikšti svarbiausius nepriklausomos Lietuvos Respublikos pasiekimus, todėl pasitinkant šimtmetį aktualizuojami Vasario 16-osios Lietuvą kūrusių asmenų gyvenimai, jų darbai, atminimas.

„Lietuvos muziejų kelias“ prasideda Tarptautinę muziejų dieną – gegužės 18-ąją ir baigiasi rugsėjo 27-ąją – Pasaulinę turizmo dieną. Šiomet iš Žemaitijos, tautos dainiaus Jono Mačiulio-Maironio gimtinės Pasandravyje, leistas į Aukštaitiją, aplankyta Mažąją Lietuvą, Dzūkiją. Rudenį bus nusikelta į Suvalkiją. Kelias baigsis Ožkabaliuose, dr. Jono Basanavičiaus tėviškėje, sodyboje-muziejuje.

Norintieji dar gali suspėti į du labai įdomius renginius. Vienas jų vyks

rugsėjo 21 d. (ketvirtadienį) 12.00 val. Kudirkos Naumiestyje. Tai pažintinė ekskursija „Dr. Vinco Kudirkos gyvenimas ir veikla“. Ekskursijos metu bus lankomos muziejaus ekspozicija ir žymiausios Kudirkos Naumiesčio vietos, menančios Vinco Kudirkos gyvenimą ir veiklą. Kitas – tai jau minėtas baigiamasis „Muziejų kelio“ renginys Ožkabaliuose.

Plačiau: http://www.muziejai.lt/Muzieju_kelias/Muzieju_kelias_2017.lt.asp.

Punsko „Senosios klebonijos“ muziejus į šį projektą įtrauktas Lazdijų krašto muziejaus ir visų pirma jo direktorės Dainos Pledienės dėka. Vienas iš Dzūkijos regiono renginių vyko Punske. Tai ir buvo minėta konferencija

rugpjūčio 18 d. Punsko savivaldybės svetainėje. Joje buvo skaitomi keturi pranešimai: Benjamino Kaluškevičiaus „Suvalkų ir Seinų krašto atstovai Lietuvių konferencijoje Vilniuje 1917 metais“, Petro Maksimavičiaus „Vasario 16-osios akto signataras Petras Klimas ir Seinų klausimas“, Sigitto Birgelio „Justinas Staugaitis – lietuvių tautos milžinas“, Aldonos Vaicekauskienės „Kazimieras Mielkus – Vaitakiemio kaimo šviesuolis kovoje už lietuvišką žodį ir laisvę“.

Petro Maksimavičiaus pranešimas jau spausdintas „Aušros“ puslapiuose. Šiame numeryje pateikiame Benjamino Kaluškevičiaus pranešimą, o kituose pasistengsime išspausdinti likusius du – Aldonos Vaicekauskienės ir Sigitto Birgelio.

Konferencijos organizatorės (iš kairės) A. Vaicekauskienė ir D. Pledienė

Irenos Gasperavičiūtės nuotrauka

Suvalkų ir Seinų krašto atstovai Lietuvių konferencijoje Vilniuje 1917 metais

Minint Lietuvių konferencijos šimtmetį

BENJAMINAS KALUŠKEVIČIUS

2018 metais minėsime Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį. Prisiminsime Vasario 16-ąją – dieną, kai Lietuvos Valstybės Taryba paskelbė Nepriklausomybės Aktą. Su šita data neatsiejama 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Vilniuje vykusio Lietuvių konferencija. Minint jos šimtmetį prasminga aptarti ir prisiminti, kuo ji svarbi Lietuvos valstybės atkūrimo istorijoje. Kaip ir kiek lietuvių iš tuo metu buvusių Seinų ir Suvalkų apskričių dalyvavo šioje Konferencijoje ir tolesniame valstybingumo atkūrimo. Prisiminsime jų vardus, pavardes, tuometines profesijas ir veiklą vėliau, jau atgavus Nepriklausomybę.

1914 m. rugpjūčio 1 d. prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas. Carinės Rusijos kariuomenė, sėkmingai pradėjusi karą, įsiveržė į Rytprūsius. Gyventojus iš karinių veiksmų zonos išskeldavo į Lietuvos gilumą. Dalis gyventojų ir patys išsikeldavo į kitas Lietuvos gyvenvietes bei Rusiją. Bet dauguma jų susitelkė Vilniuje. Čia gyvenę lietuviai, susirūpinę pabėgėlių likimu, įkūrė Lietuvių draugiją nukentėjusiems dėl karo šelpti. Draugija steigė ir išlaikė bendrabučius pabėgėliams, rūpinosi jų šalpa, gynė gyventojus nuo okupacinės valdžios. Taip pat žadino lietuvių ir tautinės valstybės idėją.

Draugijoje darbuosiu Vilniuje susibūrus kultūros ir politikos elitas: J. Basanavičius, Antanas Smetona, M. Yčas, D. Malinauskas,

E. Vileišienė, jos vyras Antanas Vileišis. Į veiklą įsijungė ir kilęs iš buvusios Seinų apskrities Seirijų miestelio dailininkas Antanas Žmuidziničius (1876–1966).

Draugijos Vykdomasis (Centrinis) komitetas tapo kultūrinio ir politiniu centru. Dalis jo narių ištraukė į nelegalią politinę veiklą, rūpinosi nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimu. Šis politinis būrelis, dar vadinamas Vilniaus kuopa, slapta rinkdavosi ne Komiteto patalpoje. Visi Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Vykdomojo komiteto politiniai sprendimai ir nutarimai vokiečių okupuotoje Lietuvoje buvo priimti šio slapto būrelio dėka.

Vėliau net aštuoni Vykdomojo komiteto nariai Jonas Basanavičius, Mykolas Biržiška, Pranas Dovydaitis, Steponas Kairys, Donatas Malinauskas, Antanas Smetona, Aleksandras Stulginskis ir Jokūbas Šernas buvo išrinkti į Lietuvos Tarybą, paskelbusią Lietuvos Nepriklausomybę.

1915 m. vasarą Lietuvą okupavo kaizerinės Vokietijos kariuomenė. Fronto linija sustojo Naručio ežero–Daugpilio miesto linijoje Lietuvos rytų pasienyje. Panaikinta vietos administracija. Tiesioginį okupacinį valdymą tuometinėje Lietuvos teritorijoje, jungusioje vadinamąsias Lietuvos, Vilniaus ir Suvalkų sritis (Bezirk), vykdė Lietuvos karinė valdyba (Werwaltung). Visa ši teritorija

buvo suskirstyta į nedideles apskritis, maždaug atitinkančias buvusias rusų laikų apskritis. Jas valdė okupacinės administracijos skiriami apskrities viršininkai (Kreishauptmann). Įvesta kariška Ober-Osto vadovybės (OOK) rekvizicijų ir asmeninio gyvenimo suvaržymo bei kontrolės tvarka. Seinų apskritis sumažėjo. Miroslovo valsčius priskirtas naujai suformuotai Alytaus apskričiai.

1917 m. atsirado požymių, kad vokiečiams ir jų sąjungininkams gali nepavykti pergalingai baigti karą. Vokietija neatsisakė ketinimų aneksuoti užgrobtas Rusijos imperijos teritorijas. Lietuva turėjo būti prijungta prie Vokietijos. Agresyvius vokiečių politinius tikslus norėta įgyvendinti tarsi pačios lietuvių tautos valia. Tam tikslui sumanyta įsteigti lietuvių patikėtinių Tarybą (Beirat) iš vietinių gyventojų kaip patariamąją instituciją. Ji privalėjusi pritarti jungimuisi su Vokietija. Tarybos narius turėję parinkti apskričių viršininkai.

Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Vilniaus kuopos politiniai veikėjai nesutiko su tokiu kandidatų į Tarybą parinkimu. Po ilgų ir atkaklių derybų su vokiečių karine administracija sutarta, kad Taryba nebus formuojama skiriant pasirinktus žmones, o renkama Konferencijoje. Joje turėtų dalyvauti visų Lietuvos apskričių atstovai. Apskirtyse organizuoti rinkimų okupacinė valdžia neleido. Bet sutiko, kad

į Konferenciją iš tuometinių apskričių būtų sukviesta po 3–5 atstovus. Ir būsimai Konferencijai nustatė keletą būtinų sąlygų: ji turėtų trukti ne ilgiau kaip penkias dienas, būsimoje jos rezoliucijoje turėtų būti įrašytas prašymas dėl Vokietijos paramos ir pageidavimas, kad ateityje Vokietija remtų Lietuvą.

Vilniaus lietuvių veikėjai, gavę tokį okupacinės valdžios sutikimą, sudarė Organizacinį komitetą iš 23 žmonių: 7 nariai buvo iš Vilniaus ir 16 iš apskričių. Kaip jie buvo parenkami iš apskričių, šiandien nėra žinoma. Iš tuometinių Seinų ir Suvalkų apskričių į Organizacinį komitetą pakviesti du kunigai, tuomet jau žinomi kaip visuomenės veikėjai, publicistai:

1. **Motiejus SIMONAITIS** (1859–1922), Punsko parapijos klebonas, kilęs iš valstiečių šeimos. Baigęs Seinų kunigų seminariją, kunigu įšventintas 1883 m. sausio 28 d.

Kunigavo Jedwabno (Jedwabne), Suvalkų, Lukšių, Skriaudžių, Pilypavo (Filipów) parapijose. Trejus metus (1893–1896) buvo Seinų vyskupijos konsistorijos kanceliarijos regentas. Nuo 1900 m. Punsko parapijos klebonas. Globojo ir rėmė lėšomis lietuviškos spaudos platinimą bei pats jos parsigabendavo. Telkė knygnešius pristatyti lietuvių spaudos Vilniaus krašto lietuviams. Rūpinosi, kad pamokslai būtų sakomi lietuvių kalba. Lenkų buvo skundžiamas ir rusų administracijos keletą kartų baustas.

Agitavo steigti lietuviškas mokyklas, organizavo vakarinius švietimo kursus suaugusiems. Jo pastangomis susikūrė Vartotojų kooperatyvas „Dzūkas“, Blaivybės draugija. 1906 m. gruodžio 16 d. įkurtas „Žiburio“ švietimo draugijos Punsko skyrius. M. Simonaitis išrinktas jo pirmininku.

Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, taip pat „Varpe“, „Ūkininke“ ir kt. Siuntė straipsnius ir į Vilniuje leidžiamą „Vilties“ laikraštį, kurį buvo įsteigęs A. Smetona. Pasirašinėjo Simanulio, Šilakojo, Kelmelio ir kt. slapyvardžiais. Iš viso užregistruota 17 slapyvardžių.

2. **Juozapas KATILIUS** (1871–1954). Kilęs iš valstiečių šeimos. Baigęs Seinų kunigų seminariją, kunigu įšventintas 1895 m. birželio 8 d. Darbavosi Pilviškių parapijoje, Griškabūdžio filijoje, Jeleniavo (Jeleniewo), Miroslovo parapijose. 1907–1920 m. Smalėnų filijos vikaras (rektorius), vėliau naujai įkurtos Smalėnų parapijos klebonas. Parapija priklausė

Suvalkų dekanatui. Smalėnuose pertvarkė pamaldų tvarką leisdamas vieną sekmadienį lietuviams, antrą lenkams giedoti. Tada lietuviui dar sudarė parapijiečių daugumą. Įkūrė „Žiburio“ švietimo draugijos skyrių. 1908–1911 m. buvo jos pirmininkas. Kova dėl gimtosios kalbos teisių bažnyčioje buvo tęsiama ir po Pirmojo pasaulinio karo. Po 1920 m. kunigavo Silvanovcų (Sylwanowce), Veisiejų, Liubavo, Daukšių parapijose. Mirė Daukšiuose (Marijampolės apskr.). Buvo žinomas kaip visuomenės veikėjas, publicistas. Bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje (laikraščiuose „Viltis“, „Spindulys“, „Šaltinis“). Pasirašinėjo slapyvardžiais: J.K.; K.J.K.; Kun. J.K.; Kunigas J.K. Parengė knygą „Trumpas katekizmas“ (1913); knygos „Skaityk ir kitam pasakyk“ (1923) sudarytojas.

Organizacinis komitetas posėdžiavo Vilniuje 1917 m. rugpjūčio 1–4 d. ir nutarė, kad būtina siekti Lietuvos nepriklausomos demokratinės valstybės etnografinėse ribose, laikantis vokiečių primestų konvencijų. Aptarė taip pat Lietuvių konferencijos sušaukimą, dalyvių atranką ir būsimos Lietuvos Tarybos kandidatus. Į Konferenciją nutarė kviešti tokius, kurie „būtų dori, susipratę, tvirti, inteligentiški lietuviai, visokių luomų ir srovių, ne jaunesni kaip 25 metų. Išimties pavidalu į Konferenciją gali būti pakviesti ir tie Lietuvos piliečiai, kurie dar nemoka lietuviškai, bet iš savo darbu yra žinomi kaip aiškūs mūsų tautos ir mūsų krašto gerovės šalininkai“.

Komitetas suformulavo to suvažiavimo politines, teritorines, ūkines užduotis, numatė dalyvių kontingentą, institucijos – Lietuvos Tarybos sudarymą, kad ji gintų Lietuvos gyventojus nuo kaizerinės kariuomenės savivalės ir kartu siektų įgyvendinti Lietuvos politinius siekius.

Konferencijai sušaukti Organizacinis komitetas išrinko Vykdomąjį

Motiejus Simonaitis

biurą: A. Smetoną, J. Šaulį, J. Stankevičių, M. Biržišką ir P. Klimą. Komiteto nariai buvo įpareigoti apskrityse, esančiose buvusiose Vilniaus, Kauno ir Suvalkų gubernijose, surasti arba padėti išrinkti žmones, tinkamus pagal Konferencijoje patvirtintus atrinkimo kriterijus. Po pasitarimų apskrityse su vietos veikėjais, kur galėjo – ir vietos gyventojų susirinkimuose (pavyzdžiui, Vaitakiemyje), išsiaiškinę po 5–8 atstovus (kandidatus) į Konferenciją, sąrašus pristatė Organizacinio komiteto Vykdomajam biurui. Sudarytas bendras sąrašas buvo pateiktas vokiečių administracijai. Išbraukę jiems netinkamas pavardes, vokiečiai leido kviešti kandidatus į Konferenciją. Iš Seinų ir Suvalkų apskričių į Lietuvį konferenciją Vilniuje buvo pakviesti ir/arba išrinkti 10 atstovų:

- *Dereškevičius Jonas*, 26 m., iš valstiečių, liaudies mokytojas Seinuose, baigęs Veiverių mokytojų seminariją;
- *Dvaranauskas Vincas*, 45 m., iš valstiečių, Pilypavo klebonas, baigęs Peterburgo dvasinę akademiją;
- *Lastauskas Adomas*, 57 m., iš valstiečių, Berznyko klebonas, baigęs Seinų kunigų seminariją;
- *Marma Juozas*, 60 m., iš valstiečių, Veisiejų klebonas, baigęs Seinų kunigų seminariją;
- *Mielkus Kazimieras*, 30 m., iš valstiečių, ūkininkas Vaitakiemio k., Punsko par., mokėsi ūkio mokykloje;
- *Pečulis Antanas*, 26 m., iš valstiečių, pirklys Seinuose, baigęs Seinų triklasę mokyklą;
- *Petrauskas Antanas*, 36 m., iš valstiečių, vikaras Seinų parapijoje, baigęs Seinų kunigų seminariją;
- *Reitelaitis Jonas*, 33 m., iš valstiečių, vikaras Seirijų parapijoje, baigęs Seinų kunigų seminariją;
- *Tijūnaitis Stasys*, 30 m., iš valstiečių, liaudies mokytojas Seinuose, baigęs Veiverių mokytojų seminariją;
- *Totoraitis Jonas*, 44 m., iš valstiečių, Seinų kunigų seminarijos kapelionas, magistras, baigęs Friburgo universitetą

Šveicarijoje.

Visi buvo kilę iš valstiečių šeimų. Pagal profesiją: 6 – dvasininkai, 2 – mokytojai, 1 – ūkininkas ir 1 – pirklys.

Iš dabartinio Lazdijų rajono Konferencijoje dalyvavo du atstovai – kunigai iš Seirijų ir Veisiejų parapijų (J. Reitelaitis ir J. Marma).

Lietuvių konferencija Vilniuje dirbo 1917 m. rugsėjo 18–22 d. miesto teatro rūmuose Pohuliankos (dabar J. Basanavičiaus) gatvėje. Iš 264 delegatų, pakviestų iš 32 apskričių ir 1 karinių veiksnių rajono, pirmą dieną atvyko 213 delegatų, kooptuota iki 222. Moterų Konferencijoje nebuvo. Visi delegatai buvo vyrai. (Vėliau žymios Lietuvos moterys rašė protesto laiškus.) Patvirtinta tokia Lietuvį konferencijos dienotvarkė: 1. Tvarkos komisijos pranešimas; 2. Organizacijos komiteto pranešimas; 3. Lietuvos politinis klausimas; 4. Lietuvį Tarybos klausimas; a) jos tikslas, uždaviniai ir teisės; b) jos darbo sąlygos; c) jos nariai; 5. Sumanymai šių dienų Lietuvos stoviui pagerinti; 6. Lietuvos žemių klausimas; 7. Konferencijos uždarymas. Visi klausimai svarbūs, bet, žiūrint iš mūsų dienų perspektyvos, reikšmingiausias buvo Lietuvos politinis sprendimas bei Lietuvos Tarybos sudarymas.

Į Konferenciją pavėlavo minėti Organizacinio komiteto nariai iš Suvalkų ir Seinų apskričių – kunigai Motiejus Simonaitis ir Juozapas Katilius. Jų pavardžių nėra pirmajame Konferencijos dalyvių registracijos sąraše. Ir iš Organizacinio komiteto susirinkimo posėdžių, vykusių

Juozapas Katilius

1917 m. rugpjūčio 1–4 d., jie išvyko anksčiau – nedalyvavo paskutinės dienos posėdžiuose, kai buvo svarstomas Tautos Tarybos sudarymo klausimas.

Lietuvių konferencijos posėdžiai vyko lietuvių kalba. Nebuvo pakviesti ir nedalyvavo okupacinės valdžios atstovai. Pirmajame Konferencijos posėdyje išrinkta Komisija ištirti klausimus, dėl ko ne visi pakviestieji atvyko. Taip pat buvo sudaryta Komisija sutvarkyti turimai ir gaunami medžiagai apie dabartinę Lietuvos stovį. Iš Suvalkų apskrities į ją buvo pasiūlytas Kazimieras Mielkus, iš Seinų apskrities – Stasys Tijūnaitis.

Konferencijos medžiaga ir kiti dokumentai, susiję su šia Konferencija, saugomi Lietuvos archyvuose ir bibliotekų rankraštynuose. Dalis protokolų yra išspausdinta. Apie Konferenciją yra rašę savo atsiminimuose ir jos dalyviai: Petras Klimas, Povilas Dogelis, Antanas Steponaitis ir kt.

Protokoluose pavyko rasti tik vieno Seinų apskrities delegato, kalbėjusio Konferencijos posėdyje, pavardę. Tai kun. Adomas Lastauskas, kalbėjęs apie būsimos Lietuvos valstybės ryšius su kaimyninėmis valstybėmis (Rusija ir Vokietija), apie tai, prie ko geriau šlietis. Kiti Seinų ir Suvalkų apskričių atstovai tik siūsdavo raštu arba žodžiu paklausimus posėdžių metu. Jų pavardžių protokoluose nėra.

Lietuvių konferencija Vilniuje galiausiai absoliučia balsų dauguma nutarė: „*Kad Lietuva galėtų laisvai plėtotis, turi būti sukurta nepriklausoma Lietuvos valstybė, demokratiniais principais sutvarkyta, prisilaikant etnografinių sienų su ekonomijos reikalaujamais korektyvais.*“ Labai svarbus buvo Konferencijos nutarimas, kad „*Vilniuje sušaukta Konstituanta turės nustatyti valstybės pamatus ir santykius su kitomis valstybėmis.*“

Trečiąją Konferencijos darbo dieną vyko rinkimai į Tautos Tarybą (vėliau pavadintą Lietuvos Valstybės Taryba), kuri turėjo įgyvendinti nutarimą dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo.

Tautos Tarybos rinkimams pateikti trys sąrašai: Bendrosios (Vilniaus) kuopos sąrašas; Demokratijos sąrašas (vyravo kairiosios pakraipos kandidatai) ir Pildomojo (Vykdomojo) biuro sąrašas. Intelektinių pajėgų, kurios galėtų vykdyti valstybės kūrimo darbą, tuomet trūko. Dalis potencialaus politinio elito buvo pasitraukę į Rusiją artėjant grėsmingai vokiečių okupacijai. Iš viso užregistruotos 138 žmonių kandidatūros. Trijų ketvirtadalių kandidatų pavardės buvo paminėtos visuose trijuose ar bent dviejuose sąrašuose. Juose nebuvo nei vieno Seinų ir Suvalkų apskričių kandidato. Svarstant sąrašus prieš pateikiant balsavimui, nei vienas iš Konferencijos dalyvių nepateikė nei vieno kandidato iš Seinų arba Suvalkų apskrities. Vykdomojo (Pildomojo) biuro sąrašė įrašyta tik

dailininko Antano Žmuidzinavičiaus pavardė (gimęs Seirijuose, dab. Lazdijų raj.). Bet jis tuo metu gyveno Vilniuje.

Pagal Konferencijos anksčiau priimtą nutarimą į Tarybą turėjo būti išrinkta 20 narių. Balsavimas vyko slaptu būdu, metant kamuoliukus. Jis prasidėjo 8 val. 30 min. Baigėsi 11 val. 45 min.

Paskelbti rezultatai (balsavo 204 delegatai):

1. Basanavičius Jonas	192 – 12
2. Šaulys Jurgis	182 – 21
3. Smetona Antanas	180 – 22
4. Klimas Petras	170 – 32
5. Biržiška Mykolas	163 – 39
6. Stankevičius Juozas, kun.	156 – 46
7. Mironas Vladislovas, kun.	155 – 48
8. Staugaitis Justinas, kun.	155 – 48
9. Stulginskis Aleksandras	154 – 48
10. Kairys Steponas	154 – 48
11. Bizauskas Kazimieras	152 – 52
12. Smilgevičius Jonas	150 – 54
13. Malinauskas Donatas	143 – 61
14. Šaulys Kazimieras, kun.	130 – 64
15. Banaitis Saliamonas	138 – 60
16. Dovydaitis Pranas	137 – 65
17. Petrulis Alfonsas, kun.	136 – 67
18. Urbanavičius Pranas, kun.	126 – 77
19. Vailokaitis Jonas	125 – 78
20. Šernas Jokūbas	119 – 85
21. Vileišis Antanas	117 – 85
22. Žmuidzinavičius Antanas	102 – 102
23. Šmulškštys Antanas, kun.	99 – 103
24. Vileišis Jonas	96 – 106
25. Narutavičius Stanislovas	94 – 108
26. Šernas Adomas, kun.	84 – 120
27. Bugailiškis Pelikšas	82 – 119
28. Dirmantas Boleslovas	59 – 143
29. Povylius Antanas	57 – 144
30. Cirtautas Bronislovas	54 – 148
31. Paknys Juozas	54 – 147
32. Eidukevičius Pranciškus	54 – 148
33. Domaševičius Andrius	47 – 148
34. Mačys Antanas	47 – 157
35. Okuličius Kazimieras	46 – 155

36. Didžiulis Vytautas	44 – 159
37. Ralys Kazimieras	43 – 160
38. Kvedaras Antanas	41 – 163.

Suskaičiavus balsus paaiškėjo, kad iš politinės kairės kandidatų į Tarybą išrinkti vos du žmonės – socialdemokratai S. Kairys ir M. Biržiška. Tokie rezultatai neigiamai paveikė Konferencijos atmosferą. Socialdemokratų atstovai (P. Eidukevičius, S. Kairys, M. Biržiška) savo pasisakymuose pareiškė negalėsiantys tinkamai atstovauti savo partijai ir, jei partija pareikalaus, pasitrauksiantys iš Tarybos.

Paskutinę Konferencijos darbo dieną, rugsėjo 22-ąją, pirmasis posėdis prasidėjo Tautos Tarybos klausimo svarstymu. Kilus grėsmei visuomenės vienybei, kilniadvasiškai nusiteikę du į Tarybą išrinkti kunigai Juozas Stankevičius ir Pranas Urbanavičius savo vietų išrinktoje Taryboje atsisakė ir užleido daugiausia balsų tarp neišrinktųjų gavusiems kairiųjų politinių nuostatų šalininkams Jonui Vileišiui ir Stanislovui Narutavičiui (24 ir 25 sąrašė). Konferencijos dalyviai triukšmingu plojimu šitam pasikeitimui pritarė ir patvirtino šį Tautos Tarybos (Lietuvos Valstybės Tarybos) sudėties pasikeitimą.

Vieninteliui kandidatui į Tautos Tarybą, kilusiam iš buvusios Seinų apskrities, Antanui Žmuidzinavičiui pritrūko 18 balsų. Jis būtų buvęs 20-asis Tarybos narys.

Lietuvių konferencija, diskutavusi visais svarbiais klausimais, savo darbą baigė įpareigodama išrinktą Tautos Tarybą paskelbti Lietuvos Nepriklausomybę. 1918 m. vasario 16 d. Taryba, vykdydama ir remdamasi Lietuvių konferencijoje priimta rezoliucija, paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą ir, įveikdama okupacinės administracijos trukdžius, pradėjo valstybės kūrimo darbą.

Sveikinu „Aušros“ redakciją ir visus skaitytojus.

Noriu Jums palinkėti tyro džiaugsmo. Skubėkim visi gyventi, mylėti ir džiaugtis vasaros grožiu, kuris taip greitai baigiasi. Tegul į mūsų širdis dar ilgai, ilgai beldžiasi gražios ir nuostabios vasaros. Juk taip labai norisi pabūti lietuviškų rūtų darželiuose.

Teresė Janušonienė iš Valinčių

*Sėdžiu ir žiūriu pro langą,
Kaip jauni berželiai šoka tango.
Baltos šakos diriguoja,
Žali lapeliai joms mojuoja.*

*Knyvė klausia, ar gyva.
Pabūk, mergaitė, dar jauna...
Nekalenk, gandreli, lizde
Ir neviliok varlių kūdroje.*

*Neišskrisk, gandreli, dar pabūk
Ir aplink mus vis pasisuk.
Kūdroje kąsnelis yra sotas –
Tavo pilvelis bus platus.*

*Gamtos grožis nuostabus,
Tik, žmogau, būk nuolankus,
Žiūrėk į gamtą ir paukščius,
Mylėk savus ir svetimus.*

*Rugiagėlė dar prie rugio prigludus,
Lyg kažkokią baimę pajutus.
Gamtos grožis nuostabus,
Tik žiūrėk į ją, žmogau, blāvus.*

*Rudeniui žemė jau ėmė kvepėti
Ir voro voratinklis blizgėti.
Bulves kasė ir dainavo,
Ir visi suprakaitavo.*

*Vasara prabėga kaip viena diena.
Žinok, kad bus ir oro permaina.
Marija pašventino jau žolynus.
Noris, kad būt ištikimas ir žmogus.*

Sveikiname
visas šeimas, šiemet
švenčiančias auksinį
vestuvių jubiliejų!

„Aušros“ redakcija

2017 m spalio 15 d. organizuojame XI MUZIKUOJANČIŲ ŠEIMŲ ŠVENTĘ!

Kviečiame visus norinčius drauge sudalyvauti šeimų, giminių susibūrimė. Pasidžiaukime savimi, savo muzikiniais gebėjimais, dovanokime lietuvišką dainą, muziką klausytojui!

Apie norą dalyvauti prašom pranešti Lietuvos kultūros namams iki rugsėjo 29 d.
tel. 875161032, el.paštas: punskas.lkn@gmail.com

Punsko LKN

Rėmėjas: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2018 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Kitos užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2017 08 24–09 07

Bet koks politinis įvykis ar informacija žiniasklaidoje, susijusi su Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos (Atkuriamojo Seimo) pirmininku Vytautu Landsbergiu, visada sukelia tikrą karą tarp šalies gyventojų. Vieniems V. Landsbergis – Lietuvai laisvę iškovojęs didvyrių didvyris, vertas neeilinių titulų ir paminklų, kitiems – intrigantas, trokštantis neužtarnautos garbės ir sugriovęs šalies ekonomiką. Periodiškai rengiamose gyventojų nuomonių apklausose politikas dažniausiai vertinamas blogai.

Portalas 15min.lt V. Landsbergiui švenčiant 85-metį skaitytojų klausė, kokie jo nuopelnai Lietuvai didžiausi. 32 % iš 27 tūkstančių respondentų atsakė, kad jis yra svarbiausias nepriklausomybę atgavusios Lietuvos kūrėjas. Tuo metu net 50 % teigė, jog politiko klaidos užgožia visus jo padarytus gerus darbus.

Naują nuomonių ir vertinimų audrą visuomenėje sukėlė Seimo Pirmininko, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos nario Viktoro Pranckiečio iniciatyva jubiliejaus proga V. Landsbergiui suteikti valstybės vadovo statusą ir su tuo susijusias garantijas. Tokių bandymų buvę ir ankstesniuose parlamentuose, tačiau jie tik sukeldavo eilinį nuomonių karą visuomenėje ir tarp politikų.

Taip nutiko ir šį kartą. Tiesa, nemaža dalis V. Landsbergio priešininkų V. Pranckiečio siūlymą suteikti valstybės vadovo statusą sutapatino su prezidento titulo suteikimu. Beje, V. Landsbergis dukart – 1992 ir 1997 m. – kandidatavo į šalies prezidento postą, bet abu sykiai jo kandidatūrą rinkėjai atmetė jau pirmajame rinkimų ture.

Savo nuomonę dėl V. Pranckiečio siūlymo kalbėdamas su portalu lrytas.lt išsakė buvęs V. Landsbergio bendražygis ir pirmasis atkurtos Lietuvos krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius. Jis tikino 1992 m. buvęs tarp tų, kurie siūlė V. Landsbergiui skelbti jį Lietuvos prezidentu be jokių rinkimų, bet šis esą atsisakęs ir paskelbęs priešlaikinius rinkimus. A. Butkevičiaus manymu, jau vien tai įrodo, kad V. Landsbergis nesijautė valstybės vadovu.

„Teiginys, kad V. Landsbergis buvo faktiškasis valstybės vadovas, neatitinka tiesos. 1990-ųjų kovo 11-ąją mes atkūrėme parlamentinę valstybę, kurią valdė Vyriausybė, o Vyriausybei tuo metu vadovavo Kazimiera Prunskienė. Užsienio valstybėse ji ir buvo priimama kaip Lietuvos valstybės vadovė“, – sakė pašnekovas. „Aš tuo metu buvau faktinis valstybės gynybos vadovas, bet neprašau, kad man suteiktų maršalo laipsnį atgaline data. Buvau tas, kuris kūrė kariuomenę, vedė derybas su priešininku, išvedinėjo svetimos valstybės kariuomenę, bet jei mane norėtų skelbti maršalu – mane tai žemintų. Tegu mus pristato istorijai mūsų padaryti darbai, o ne titulai atgaline data“, – portalui kalbėjo A. Butkevičius.

Panašios nuomonės buvo ir Seimo narys, „Tvarkos ir teisingumo“ partijos atstovas, teisininkas Remigijus Žemaitaitis. Jis minėto portalo straipsnyje „Prezidentus Lietuvai parinks ne Tauta, bet Seimas?“ rašė: „Lietuvos Respublikos Konstitucijos 78 straipsnis numato, kad Respublikos Prezidentą renka Lietuvos Respublikos piliečiai penkeriems metams, remdamiesi visuotine, lygia

ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu.

2002 m. Konstitucinis Teismas paskelbė nutarimą, kad 1990–1992 m. dirbusios Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmininko statusas nėra tapatus 1992 m. Konstitucijoje įtvirtintam Prezidento, kaip valstybės vadovo, statusui.

[...] Jei jau „valstiečiai“ pasišovė dalinti įvairius statusus, kurių nesuteikia Tauta, tai nenustebsiu, kai Lietuvoje vieną dieną kam nors bus įteikti maršalo aksebantai už, pavyzdžiui, rusų kariuomenės išvedimą arba admiralo statusas, arba dar koks nors labai gražiai skambantis ir beribę puikybę patenkinantis titulas.“

Pritardamas nuomonei, kad V. Landsbergis vertas atkurtosios Lietuvos valstybės vadovo titulo, Paulius Gritėnas portale 15min.lt, straipsnyje „Išbandymas Vytautu Landsbergiu“, teigė: „Kiekvienos kadencijos Seimas pasirenka šį savotišką išbandymą Landsbergiu. Iš esmės diskusija visada vyksta ne dėl politinės veiklos, o dėl retorikos, įvaizdžio ir noro parodyti vietą opozicijoje aršiai besireiškiantiems Tėvynės sąjungai-Lietuvos krikščionims demokratams.

Dalis lietuvių vis dar jaučiasi įžeisti dėl nesuprastų V. Landsbergio pokštų ar dėl tariamai arogantiškos laikyenos kitų politinių partijų atstovų atžvilgiu. Dalis, o ji irgi balsuoja, tiki, kad V. Landsbergis sugriovė kolūkius ir yra viso blogio, kuris nutiko jų gyvenimuose, įsikūnijimas.

Paradoksalu, bet pateikdami V. Landsbergio kaip tikrojo blogio projekciją jo priešininkai sutapatina jį su laisvos Lietuvos įvaizdžiu. V. Landsbergis yra blogas, nes jis

sugriovė senąją tvarką, pasakytų jie, taip patvirtindami, kad būtent pirmajam valstybės vadovui teko didžiausia atsakomybė. Būtent jis buvo lyderis tų pasikeitimų, kurie atėmė iš jų prastą, bet pigią sovietinę dešrą ir apsimestinę ramybę totalitarinio režimo šešėlyje.

Liūdna, bet šių žmonių keliamas triukšmas ir oponentų ambicijos neleidžia įvertinti V. Landsbergio nuopelnų taip, kaip jis to vertas.“

Ginti senelį savo socialinėje paskyroje ėmėsi dabartinis Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų pirmininkas Gabrielius Landsbergis. „Prezidento statuso klausimas. Kiek jau kartų jis keltas? Bemaž kiekviename Seimo kadencijoje ir bent po kartą. Ir žinot, kas įdomiausia? Ogi tai, kad retu atveju tai yra draugiškas veiksmas“, – įrašė dėstė G. Landsbergis.

Anot jo, susirūpinusiu veidu pranešama, kad bus svarstomas statuso suteikimas. Tada praeina kelios savaitės svarstymų ir prasideda piktinimasis, patyčios ir pamazgos. Jis rašė nežinantis, ar Seimo Pirmininkas V. Pranckietis turi piktų kėslų, bet tikrai išmintingas politikas pasitikrintų, ar jo iškeltai idėjai pritaria, pavyzdžiui, bent jau jo paties frakcija. Pasitikrinus reikėtų pagalvoti – jei nepritaria, ar verta to imtis? O jei jis žino, kad pritarimo nesulauks, tada toks veiksmas tėra, pasak jaunojo politiko, elementarus pasityčiojimas iš buvusio valstybės vadovo.

„Dergliavą ant senelio atsimenu nuo vaikystės – sugriauti kolūkiai ir iš jų šiferio sustatytos vilos Šveicarijoje. Bet gal jau gana, ką? Jei neturime atsakymo, gal nebekelkime ir klausimo? Tiesiog iš pagarbos. Ar bent sveiko proto“, – rašė G. Landsbergis.

Nors šalies politikai beveik visada linkę pabrėžti, kad Lietuva – demokratiška šalis, kur paisoma visų žmogaus teisių, žmonės gali laisvai reikšti mintis ir t. t., vis dėlto Lietuvos piliečiai, Eurobarometro apklausų duomenimis, demokratijos padėtimi šalyje nėra patenkinti (teigiamai

demokratijos veikimą vertina tik 34 % piliečių). Kartkartėmis ir žiniasklaidoje pasirodo rašinių apie gyventojams kylančias problemas, kokių demokratinėje valstybėje neturėtų būti.

Šį kartą savo pamąstymus šia tema portale delfi.lt pateikė Nepriklausomybės akto signataras, buvęs Valstybės saugumo departamento vadovas Jurgis Jurgelis straipsnyje „Kolaborantas – ne blogiausias variantas. O kas blogiau?“

O viskas prasidėjo nuo to, kad toks Darius Udrys, politologijos daktaras, JAV gimęs ir mokslus Vakaruose ėjęs, prieš šešerius metus pakviestas vadovauti Vilniaus savivaldybės viešajai įstaigai „Go Vilnius“, žiniasklaidoje pamatė publikuotą pokario partizanų atsišaukimą, kuriame kolūkių organizatoriams grasinama mirtimi. Jis iš karto socialiniame tinkle parašė, kad toks atsišaukimas ir jo publikavimas skatina smurtą. Jo šalyje tokie dalykai netoleruojami. Tai sukėlė diskusijas. Jų metu D. Udrys pasakė, kad pagal tarptautinę teisę civilių asmenų, netgi kolaborantų, šaudyti nevalia.

Tokia nuomonė sukėlė didelį nepasitenkinimą tarp itin patriotiškų lietuvių. Politikas bei istorikas Arvydas Anušauskas pasakė, kad jis vertinąs Udrio šnekas kaip stalinistines, komunistines ir pan. Dar vienas konservatorius teigė, kad Udrys kuria klaidingas mūsų istorijos interpretacijas ir žemina partizaninį pasipriešinimą. „O Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga pareikalavo D. Udrį atleisti iš pareigų. Tą Vilniaus meras Remigijus Šimašius ir padarė, prieš tai pasakęs, kad jo pažiūros visiškai kitokios negu Udrio.“

„Taigi Udrys gavo į dantis. Reikėjo duoti ar ne, nuomonės išsiskyrė, bet kad gavo ir už ką gavo – visiems aišku. Aišku ir jam pačiam – prisišnekėjo. Deja, atrodo, kad ne viskas taip“, – minėtame straipsnyje rašė J. Jurgelis.

Meras įsakyme nurodė atleidžiąs D. Udrį dėl netinkamai atliekamų

pareigų, nors visai neseniai pavadinio darbu buvo patenkintas.

D. Udrys išeiti iš darbo nesutiko, kreipėsi į teismą, o socialiniame tinkle parašė: „Žmonėms visiškai aišku, kad mero nutarimas mane atleisti iš „Go Vilnius“ direktoriaus pareigų nesusijęs su darbo kokybe ir pasiektais rezultatais. Kadangi meras mane atleisdamas išsakė visokių tikrovę neatitinkančių priekaištų, nematau kito kelio.“

J. Jurgelis savo rašinyje toliau teigė: „Feisbuko diskusijoje buvo už Udrio šnekas kur kas įtartinesnių pasamprotavimų, bet jų niekas nepasmerkė, neįvertino, tarsi nepastebėjo. Pats pasamprotavimų autorius kažkodėl buvo paliktas ramybėje ir dirba ten pat, kur ir dirbęs, ir niekas jo neklibina, išverstaskūriu nevadina.“

Udrys labai emocionaliai dėstė savo mintis, tiesiog spirgėjo. O kitas dėstė ramiai, logiškai, viską pagrįsdamas teisės normomis. Iš principo abu pasakė tą patį – karinio konflikto metu civilių žudyti nevalia.

Be abejo, paveikiau įtikina antrasis, kuris viską dėstė logiškai. Todėl jis galimai ir pavojingesnis.

Skaitytojui gal jau aišku, kas tas antrasis, o jei neaišku, paaiškinsiu. Tai tarptautinės teisės profesorius Justinas Žilinskas.

„Tarptautinės teisės požiūriu, – sako profesorius, – civilis kolaborantas negali tapti teisėtu taikiniu vien už kolaboravimą. Vien tai, kad toks asmuo yra okupanto administracijos pareigūnas, jo teisėtu taikiniu nepaverčia.“

[...] Kodėl po visų tokių profesoriaus pasisakymų tylu? Reiškia, Udriui negalima skleisti interpretacijų, jam negalima „komunistiškai“ kalbėti, o profesoriumi viskas galima. Net ginkluotus kolchozų pirmininkus užstoti. Udrys atleidžiamas iš darbo, o kodėl nepravejamas profesorius? Kodėl neatėmus jam profesoriaus vardo, pilietybės?“